

**BENGT MAGNUS
BJÖRKMAN**

*

**BREVSAMLING
1816 - 1824**

*

Utdrag med kommentarer
Del II: BMB som person

*

Hans Tåhlin, Stockholm, 1997

DEL II

BMB:s Personlighet

1. Karaktär

1.1 Arbetsamhet

1.2 Påhittighet

1.3 Sparsamhet

1.3/Sparsamhet

16.---"Din föresats att skriva hem varje 8 dagar är ganska vacker och bevisar hugkomsten på dina anhöriga, men detta besvär borttager för mycken tid och är för oss just ej nödvändigt då vi en gång i månaden få veta ditt välstånd så är saken tillräckeligen hulpen. Utom dess är postporto i vår tid icke obetydelig article.---"(Sthlm 29/10 1816 LMB)

1.3/Sparsamhet

78.---"PS Jag är plågad av din förra dräng Lindström för närlagda räkning på 14:36 Rgds, om den äger sin riktighet måste den väl betalas, varom väntar svar, ävensom om de sängkläder som du på utresan hade på sjöresan och skulle lämnas i Åbo, var de finnas, varom jag förr skrivit." (Sthlm 3/10 1817 LMB)

1.3/Sparsamhet

79.---"Som en synnerlig faveur vid erhållandet av Breyders och dess gesälls Pass, slapp jag att sätta Caution för deras återkomst till Sverge, mot en liten discretion av 10 Rd.---"(Sthlm 10/10 1817 BLB)

1.3/Sparsamhet

141.---"Vad angår den omrörda Sprutan, så vet jag ej annat än att vid alla verken varit försedda med sprutredskap, om den annars är qvar, åtminstone bör där på ställen finnas kopparhandsprutor, skulle åter en större spruta emot vanligheten finnas nödvändig, och Ludvig den reqvirerar, får jag väl lov att därvid öka det dryga förlaget.---"(Sthlm 17/4 1818 C.Murray)

1.3/Sparsamhet

148.---"Jag ser med förundran det en hel hop Bjälkar och Spiror äro från främmande avlägsna skogar med dryg transport avköpta, månne sådana ej finnas på verkens egen mark, åtminstone har jag aldrig behövt köpa sådant.---"(Sthlm 22/5 1818 C.Murray)

1.3/Sparsamhet

II-16-5.---"För den Säfbomska Chaisen som du begärt och jag med Zetterberg uppsänt har jag med tömmar och sele själv på auktion betalt Rd 98 Bco, men som den sedan är något brukad har jag därför ej beräknat dig mera än Rd 50 Bco eller Rd 75 Rgds---"(Sthlm 17/5 1819 AUB)

↑
↓

1.3/Sparsamhet

17.---"I brist på de väntade uppgifterna har ingenting annat med honom (Sk:ren Joh.Eklund med galeasen Oscar - HT:s anm.) kunnat sändas, som var ledsamt, allenast har han här utan Documenter eller reciv medtagit 18 bouteiller Medoc och Portvin, det Sk:ren lovat i Ryska tullen angiva som sin provision, men som han bör avlämna och som kommer väl till pass vid min uppkomst till Kimo.---"(Sthlm 21/5 1819 LMB)

1.3/Sparsamhet

18.---"P.S. Genom Negoce och en liten Discretion till tullbetjäningen i Ny Carleby torde väl tillstånd kunna givas (även innan den nya ordningen är upphäven) och för de framdeles i år befraktade Sk:re att directe anlöpa Oravays och därifrån directe till Stockholm avgå. Men om detta kan vinnas (varom du bör göra dig angelägen) bör

jag därom genast underrättas för att därefter ställa befraktningarna.---"(Sthlm 21/5 1819 LMB)

1.3/Sparsamhet

75.---"Det endaste jag kunde uträtta vore uppköpet av Thaers Lanthushållning, varav jag ämnat sända 3 Exemplar, om därför fås lägenhet, men då jag ser att verket består av 3 stora volumer och kostar Rd 8 Bco låter jag tillsvi vidare bestå vid ett Exemplar som i höst varder sänt i fall därför finns lägenhet.---"(Sthlm 12/10 1819 LMB)

1.3/Sparsamhet

149.---"då jag i anseende till den höga tullen till en början vill sända så litet så möjligt är, och vad nu angår denna tull, så tror jag även som du att silvret skulle kunna lämnas utan angivning åt den första tackjärnsskeppare, helst då jag ser det han directe får anlöpa Orravays där en så liten Paquet som silvret utgör, genast och innan tullbetjeningen från Nycarleby hinner ankomma i tysthet bör kunna vara avhämtad, och varom jag Skepparen vid avresan vill instruera. Jag skulle väl ej förmoda det någon beständig tullbetjänt vid Orravays är placerad, varom jag innan avsändningen från dig vill vara underrättad, ty då lärer denna besparing ej låta sig göra utan för mycket äventyr.

Av de andra sakerna som till en del äro köpta på Auctioner och således något brukade, ämnar jag angiva såsom gamla flyttsaker så mycket som därunder kan inbegripas och resten såsom flyttsaker, varefter du själv vid ..... tullen får vigilera din rätt." (Sthlm 31/3 1820 LMB)

1.3/Sparsamhet

185.---"Silvret (så mycket jag på en gång vågat sända) har skepparen i en liten låda och en paquet, bägge förseglade, under eget förvar emottagit under försäkran

att genast vid ankomsten avlämna det till Lieut. von Essen på Kimo, ifall du då ej är där. Jag önskar därmed går lyckeligt, men som i alla fall blir din egen risque då du begärt det på detta sätt sänt, vilket i olyckeligt fall kunde medföra både skada och chicane." (Sthlm 7/7 1820 LMB)

1.3/Sparsamhet

205.---"Den återsända sprutans lagning var dyr, men då läderslangen var alldeles förlorad och måste göras ny var den icke med mindre kostnad att få i ordning. En uppsats huru denna slang skall vårdas följer härvid till din efterrettelse." (Sthlm 11/8 1820 LMB)

1.3/Sparsamhet

207.---"Av förenämnda mina brever ser du min yttran såväl om min tillämnade finska resa som om din proponerade personliga hitkomst, vilken yttran jag så mycket mindre har anledning att ändra som jag varken vet vad jag under några dagars vistande på Fischars vid din Bokrevision skulle kunna uträtta eller ser din hitresa på något sätt nödvändig eller ens nyttig, då vi genom posten kunna uträtta alldeles det samma med munteliga samtal." (Sthlm 18/8 1820 BLB)

1.3/Sparsamhet

213.---"Emellertid får jag berätta dig den obehageliga tidningen att skepparen Petterson haft någon malheur vid Öregrund så att han måst lossa lasten för att bota skadan som han tror snart skall vara gjord och lärer således oförtövat kunna väntas till Orravays med sin tackjärnslast, sprutan och kistan. På underrättelse det Petterson skall vara supiger och således mindre pålitelig hade jag dock den försiktigheten att härstädes låta försäkra hans last till Rd 2.500 Bco som väl kostar Rd 50 Bco i premie, men så har du ock att vänta ersättning för kostnaden av denna skada." (Sthlm 25/8 1829 LMB)

1.3/Sparsamhet

58.---"Då jag ej ville giva dementi av ditt löfte om pengar för unge Munken, har jag nödgats på din räkning lämna honom Rd 400 Bco enligt närlagda dess qvittance på Faderns borgesskrift, varföre jag din förlagsräkning med Rd 600 Rgds belastat och vilken summa du själv av Fadren får incassera men framdeles kan både du och jag vara ifrån sådana engagement, onödiga för andra än dem som ej vilja bravera med att synas rika, det varken du eller nu mera jag är." (Sthlm 19/6 1821 BLB)

1.3/Sparsamhet

60.---"jag kan således om ni skulle komma hit icke lova er mycken förnöjelse, vartill också min ålder, mitt nedslagna humeur och mina trägna chagrinanta göromål ej synnerligen pretera sig, jag avråder dig således från denna resa som utom dess torde medföra större kostnader än du kan bestämma, synnerligen då man medförer en ung fru som kanske gjort Speculation på en rik man. Om hon förut äger tarvelighet och hushållning i sin caractere så fördärva icke denna goda böjelse med huvudstadens exempel av lux, lättja och galenskap, man kan i sin egen ort lära nog därav om man vill forska därefter, men jag fruktar det din egen ekonomiska ställning i dessa vanskeliga och förbistrade tider ej lära tillåta varken det ena eller andra. Detta är de välmenande råd som jag för närvarande kan giva dig, varav du gör de bruk du behagar, men som dessa sällan varit hörda förut så kan jag ock nu veta resultatet.

Med vänskapsfulla hälsningar till din (förmodligen redan hemkomna) unga hustru" (Sthlm 22/6 1821 LMB)

1.3/Sparsamhet

121.---"Jag ser värmländningarne vara borta redan, det jag ock tror vara det bästa sedan du inhämtat huru arbetet efter deras Method bör kunna göras av smeder och annat ledigt Bruksfolk NB om du tror Mossen förtjänar

ytterl. arbete som genom avkastningen kan bliva betalt.--
--"(Sthlm 10/6 1822 AUB)

1.3/Sparsamhet

227.---"Med mycken möda har jag överkommit en gammal
ljuskrona för halvt värde och som jag tycker är rätt
vacker för det priset. Portvinet har ej kunnat fås
otullat och är därför dyrt, som jag ej kunnat hjälpa."
(Sthlm 30/7 1822 LMB)

1.3/Sparsamhet

255.---"Från Bergs Collegii Registrator har jag fått en
hel bunt copior av Antskogs Previlegier med flere
tillhörigheter. Denna volume är för kostsam att sända med
posten, och om den ej är desto angelägnare kunde
kvarligga till Seglationen nästa vår öppnas.---"(Sthlm
6/12 1822 BLB)

1.3/Sparsamhet

14.---"Din Näsvisse och imposante Herr krögares räkning
jämte hans impertement vid Grönzinka har jag i
Lantmäterikontoret uppvist och anmält. Man flatnar då
både över det ena och andra och kan därpå ej giva annan
tydning än du varit herr Lantmätaren för frikostig värd.
Emellertid gjorde du ganska rätt att ej betala denna
räkning som är alldeles befängd. Jag har behållit den för
att låta nagelfaras i Lantmäterikontoret, men om Aspholm
under tiden skulle fordra pengar så låt honom över
expeditionen giva en ny räkning, som mig insänds och jag
i berörde kontor vill låta nagelfara, efter vars slut
Herr Lantmätaren som först får vad honom med rätta
tillkommer, varå dock skäligen kunde avdragas något för
våldgästningen." (Sthlm 14/2 1823 AUB)

1.3/Sparsamhet

77.---"Med sista posten undfick jag ditt kära brev av 23
p:to jämte din Revers på Rd 6.931 Bco med ränta intecknad
i Sjöborg och Öhlsåkra jämte därtill hörande

intecknings och gravations bevis, varmed denna saken alldeles är i ordning. Jag hade visst icke begärt denna anstalt om jag kunnat räkna på att beständigt hava göra med dig, men av en eller bägge våra Sterbhus gå likvider ej så lätt.---"(Sthlm 1/8 1823 Johan)

1.4 Hårdhet

1.4/Hårdhet/Familjen

29.---"Detta så alldeles oförväntade, så alldeles mot dina egna yttranden och tänkesätt stridande, samt din lycka, heder och reputation alldeles ecrasserande steg (att begära avsked från den ryska tjänsten - HT:s anm.) sätter mig alldeles i den övertygelsen att av dig aldrig kan bliva annat än en usling, en ostadig vekling och självklok varelse som ingenting vill lära och ingenting annat förstår än att på ett oförnuftigt sätt förslösa din Fars penningar och din egen reputation, samt göra dig till åtlöje för både egna Landsmän och främmande.---"
"(Sthlm 28/2 1817 LMB)

1.4/Hårdhet/Familjen

158.---"Jag skriver i dag till Seigneuren, och just på von Troils anmodan gör jag honom anspråk på det man i gammalt språk kallar att veta hut.---"(Sthlm 12/6 1818 C.Murray)

1.4/Hårdhet/Familjen

160.---"Min kära Ludvig! Du bortvänder en Faders hjärta från en son som så litet svarar mot hans välmening, omsorger och kärlek, en sorg blandad med harm hindrar mig att skriva mer i detta ämne än att med en Faderlig myndighet befalla dig avstå från den levnads facon du nu förer, som förargar både Regeringen och allmänheten samt påskyndar dina financers ruine. ---"
(Sthlm 12/6 1818 BLB)

1.4/Hårdhet/Familjen

95.---"Och huru länge bör med dess infordring dröja. Har du lämnat dina pengar åt Banquerouteurer eller varföre Lagsökas ej dessa skurkar, som ej godvilligt betala. Är högfärd att synas rik, lättja eller fåkunnighet orsak att dessa fordringar ej indrivs, för att därmed betala din skuld och menagera din fars svaga Cassa? Nej! Min gosse, du hanterar pengar som ströfoder och tror din far vara gjord av gediget guld. Men snart skall denna synvilla försvinna och du stannar i Eländets djupaste avgrund.---"
(Sthlm 16/11 1819 BLB)

1.4/Hårdhet/Familjen

100.---"Du nämner om de violiner jag för dig och Lasse köpt den tid ni på detta instrument fick information, och vilka Instrumenter du tror böra finnas i min Garderobe, varav du ville giva en bort till Julklapp. Men det är icke så. Dessa instrumenter, ehuru dyra och flere gånger omköpta, finnes ej mera, de äro antingen bortskänkta eller förkomna, och jag har varit så mycket mindre mån om deras vårdande som de ständigt varit mig en sorglig påminnelse om den huglöshet varmed mina Barn emottagit alla de kunskaper som en god Fader med dryg kostnad velat dem bibringa, och varom du redan torde börja att göra dig erindran. Det skulle kanske i din närvarande enslighet vara Soulagerande att kunna skingra sina sorger med en liten Musique, men jag vill ej uppriva gamla sår." (Sthlm 19/11 1819 BLB)

1.4/Hårdhet/Familjen

102.---"Med allt detta min Gosse gör dig varken själv eller låt någon annan inbilla dig tankar varken om din Fars stora förmögenhet eller din stora fortun, Kimo kan föda en hushållsaktig, flitig och tarvelig Husbonde, men föder alldeles icke någon inbilsk Lathund, som utan deltagande i något arbete tror sig endast vara gjord för att sköta sina nöjen och häva ut penningar för sina depencer. Således min k. Lasse, om du inom kort ej vill se dig ruinerad, så råder jag dig att utan dröjsmål

1.4/Hårdhet/Familjen

62.---"Du talar där om bittra förebråelser för ditt självgjorda giftermål och mitt bifall därtill, det förra har du av mig aldrig fått ehuru jag därtill kunnat äga någon anledning, jag har blott givit dig råd och förmaningar i detta ämne och bett dig ej tänka på sådant förän vid en mognare ålder och sedan du med säkerhet sett dig kunna underhålla en famille. Det senare har jag aldrig givit om du allenast genomser mitt föregående brev under 5 sisl. february varpå alla mina senare yttranden respondera så får du övertygelse härom, jag har ej kunnat vara nog inconseqvent att ändra något härav synnerligen som jag sedan den tiden genom Willebrands och flere förluster råkat i den ställning att jag ej vet om eller vad jag ytterligare kan lämna dig till understöd för din famille, och denna famille icke haver mycket att påräkna av bruksrörelsen sedan järnpriserna gå så alldeles under, men du har deciderat saken emot mina råd, och jag säger ingenting vidare därom utan önskar dig och din Fru all lycka, välsignelse och trevnad, men min k. Lasse tag ej exempel av Willebrand eller Ludvig vid början av din hushållning, de hava bägge börjat i för stor skala av lux, yppighet och vällevnad, därför har ock deras ruin icke uteblivit, det samma händer alla som ej calculera sina moyen." (Sthlm 29/6 1821 LMB)

1.4/Hårdhet/Familjen

68.---"jag kan ej förlåta detta ditt överdåd, och denna befängda depence. Du har själv byggt, ordinerat och reglerat ditt kostbara nya hus, varföre icke då genast göra inrättningar som du önskade, utan nu först sedan hela byggnaden är komplett färdig, då först tänka på sådana kostsamma inrättningar, både till egen skada och andras åtlöje, jag frågar dig min k. Ludvig, vad skall en Far tänka om allt detta, förtjänar du att hjälpas eller är en hjälp möjelig för den som själv med alla krafter arbetar på sin egen olycka." (Sthlm 13/7 1821 BLB)

1.4/Hårdhet/Familjen

71.---"men jag frågar, varföre behövde du lämna Lasse ett så betydligt lån, då han av mig under sitt vistande i Ryska tjänsten directe fick rätt betydliga Summor och mycket mer än han bort behöva. Och om detta lån blivit honom lämnat varföre skulle det cacheras för mig, eller manne jag ej varit berättigad att härigenom få så väl din som Lasses hushållning upptäckt. Men jag igenkänner härvid allas Eder vanliga manierment att för er Far dölja de Summor som ni på ett liderligt sätt förslöst och därför givit Edra reverser och cautioner, härtill vill jag lägga en sak den jag nu som först fått upptäckt, att ehuru jag före din flyttning till Finland år 1816, betalte alla dina uppgivna skulder och fick din försäkran att du därefter var alldeles skuldfri, lär du vid avresan hos Willebrand haft ett lån av circa 10.000 Rd som väl senare lär vara betalt, men av de pengar dem du på mig utassignerat till Bruksförlaget, och troligen var denna icke den enda skuld som du vid denna flyttning från Stockholm medförde, och som av Bruksförlaget blivit betald, annars vet jag ej vartill de assignerade enorma summor tagit vägen. Med ett ord: större delen av mina barn hava i överdåd hanterat pengar som ströfoder och trott sig hos sin Far äga en outtömlig guldgruva att pumpa." (Sthlm 13/7 1821 BLB)

1.4/Hårdhet/Familjen

90.---"Din yttran om mitt förtroende till främmande personer över din convite och hushållning är grundfalsk, jag har tvärtom hyst för mycket förtroende till dig i dessa ämnen och forskat däri för litet annars hade jag kanske förr kunnat sätta damm för dina galenskaper och utsvävningar. Och vad behövde jag nyttja andras uppgifter då jag endast sett på de summor du disponerat och förslöst. Min vän du söker att giva din gamle Far all gallans bitterhet i alla avseende, detta är min tack för mina mödor och min välmening.---"(Sthlm 21/8 1821 BLB)

1.4/Hårdhet/Familjen

94.---"men av den senare har jag nästan mera sorg och är jag till och med icke utan fruktan för hans förstånd. I sina övriga galenskaper säger han sig nu vilja övergiva Fischars och för sin hälsa göra en utrikes resa på ett eller flere år, sedan han förslösat sitt Fäderne och Möderne arv, och därutöver satt sig i en förvånande skuld. Med hans sätt att handska pengar skulle endast en sådan resa fordra mer än hela hans gamle Fars välfärd. Jag är av sorg, chagrin, nattvak och otaliga bekymmer alldeles utmattad och orkar ej mer än önska dig allt gott och försäkra om den ömhet varmed jag till mitt sista framlever." (Sthlm 23/8 1821 LMB)

1.4/Hårdhet/Familjen

95.---"Detta brev må nu vara författat antingen på din egen tillstyrkan och medvetande eller av Hvassers egen välmening och fantasi, så bevisar det att han tror dig äga millioner riksdaler att disponera och att din Far är en furste som äger stora länder att beskatta, ty med ditt sätt att hantera pengar och göra depencer skulle en sådan resa ej kunna bestridas med flere tunnor guld och betyda vida mer än hela din Fars välfärd. Du kan således bestämt svara både honom och dig själv att en sådan resa absolut varken får eller kan av mig beviljas, följderna må bliva vilka som helst, ty mina moyen stå ej ut med sådana avtappningar sedan din Svåger Willebr. filouterat mig på en enorm summa, och även du själv sedan du uttagit ditt Fäderne och Möderne arv, utom dess blir mig skyldig circa 200.000 Rd Banco." (Sthlm 28/8 1821 BLB)

1.4/Hårdhet/Familjen

107.---"Jag ser dig både till kropp och sinne (gud vet genom vad för orsaker) vara så försvagad att du varken kan som Husbonde styra dina egendomar eller råda dig själv utan nödgas därtill nyttja andras råd och biträde, icke ens att på egen hand concepera breven till din egen Far. Ser dig vara sinnad att alldeles övergiva dina

Egendomar och att företaga en resa till utrikes orter för ett eller flere år för att sköta din hälsa i andra länder,--- för närvarande alldeles icke varken är i belägenhet att fournera dig med dessa behövlige Summor eller ens (till prejudice för hustru och övriga barn) skulle dem våga att utlämna till en son som genom högfärd, lättja, överdåd och oförstånd och kanske liderlighet så illa använt enorma summor som han förut av mig utprejat, och om vilkas förnuftiga användande jag hundratals gånger dig bett, hotat och förmanat men som ej skett, jag har hjälpt dig så länge jag kunnat, och du måste väl själv erkänna det knappast någon Far i hela Riket gjort så stora uppoffringar för sina barn som jag, men som blivit illa använda." (Sthlm 21/9 1821 BLB)

1.4/Hårdhet/Familjen

123.---"Nog, detta är allt under din värdighet, det är din sjukdom, din ledsnad vid orten, dina utrikesresor med dylika barnjoller som upptaga dina brev, var bland jag räknar ett uttryck i ditt sista brev, det du av flere personer hört att jag yttrat det jag visst ej gjort nog för en olyckelig son. Detta är ett oförskämt uttryck som aldrig kunnat undfalla mig och aldrig bort tros av dig. Om jag häri något yttrat har det ej kunnat vara annat än att jag vågat alltför mycket på en otacksam, slösaktig, lättjefull och oförståndig son. Eller vad vill min Herr son, vill han att jag avkläder mig sista skjortan för att underhålla hans högfärd, slöseri, lättja och dumhet. Ett annat yttrande i samma brev icke mindre förmätet och oförståndigt: Det du alldeles icke fruktar att falla varken din Far eller släktingar till last då den förmögenhet du av din far fått endast kan vara förminskad. Jag tror verkligen att detta är ditt allvar, men då måste jag ock säga dig att antingen är denna tanka alstrad i din egen högmodiga och dumma hjärna eller är den given av dina falska, försåtliga egennyttiga och liderliga vänner, sällskapsbröder och rådgivare som hava intresse i att inbilla dig det ditt arv aldrig kan bliva

slut och som vilja leva väl på din depence så länge du kan tractera, men sedan i din fattigdom bliva dina bespottare, fiender och förföljare.---"(Sthlm 6/11 1821 BLB)

1.4/Hårdhet/Familjen

143.---"Ludvig, jag blyges över ditt överdåd, din dumhet och din malplacerade högfärd. Vad? En vanfrejdad person som står på gäldstugutrappan och på brädden av sin djupaste armodsgrop, som förstört sitt arv, nästan ruinerat sin famille och saknar de nödigaste moyen att driva sitt verk, skall säger jag en sådan person för eget nöje hålla 17 stycken vagns & calesche eller ridhästar. Detta bevisar i samband med tusende andra saker att gäldstugan är din naturliga boningsplats. Din Far var 45 år gammal och en förmögen man innan han vågade lägga sig till en ridhäst, men min vän, din ålderdom får dyrt betala din ungdoms överdåd. Jag kan beklageligen ej taga miste i denna spådom. Annars instämmer denne stallmästare alldeles i Lundbergs berättelse det du under hela tiden varit vid en god hälsa, utom då du på en eller ???? månad roat dig i Åbo eller dina därvarande hedervänner (Ahlberg & C:o) på Fischars hjälpt dig att tömma några bålar eller styrkt dig till någon ny galenskap.---

---Nej, min vän, allt vad både du och dina vänner berättat om din svaga hälsa finner jag vara diktat och uppfunnet, men det är ditt förstånd, din calcule, dumhet, högfärd, lättja och liderlighet som gör dig alldeles oskicklig till alla förnuftiga företag, och detta botas varken genom medicin eller utrikesresor. Just under en tid du som bäst behövde att visa din Far det du ändrat ditt förra levnadssätt, hushållning, calcule och slöseri, är det förvånande att i ditt uppförande finna anledningar till dessa anmärkningar. Jag gör dem också icke i hopp att därmed hos dig åstadkomma någon ändring eller förbättring, men jag kan ej återhålla min harm att se en son efter så många varningar så oförsynt löpa sitt fördärv till mötes.---"(Sthlm 30/11 1821 BLB)

1.4/Hårdhet/Familjen

156.---"ty i hans hand (Ludvigs - HT:s anm) ville jag visst icke hava det ringaste att göra och tvivlar på det någon annan emottager det, ty Ludwig blir en dålig man var han placeras, och vad du nämner om hans goda hjärta och caractär, därom vill jag väl icke säga någonting, men icke har han mot mig visat någon av dessa goda egenskaper utan just tvärtom." (Sthlm 25/12 1821 LMB)

1.4/Hårdhet/Familjen

172.---"Jag vill önska att mina övriga barn (utom Ulla och Ludwig) ej sätta mig i nödvändighet att mot dem föra samma språk, men som säkert sker för den som sträcker sina dispositioner på mig utöver mitt tillstånd." (Sthlm 12/2 1822 LMB)

1.4/Hårdhet/Familjen

221.---"Min käre Ludwig, jag beder, förmanar, råder och även befaller dig i Guds och mänsklighetens namn, vakna upp ur din lättja! och sorglöshets slummer och betrakta gapet av det eländets djup som väntar dig och vartill du nu står på yttersta brädden om du genom verksamma anstalter ej snart söker att förmildra den största olyckan.---"(Sthlm 12/7 1822 BLB)

1.4/Hårdhet/Familjen

224.---"Han fick dessa pengar endast för att kunna underhålla verken från förfall tills de kunde bliva sålda. När jag nu ser huru dessa penningar bliva använda så har jag en tillräckelig stämpel på Ludwigs caractere, avsikter och hjärta. Med ett ord jag vet ej vars blod flyter i hans ådror, mitt igenkänner jag åtminstone icke.---"(Sthlm 16/7 1822 LMB)

1.4/Hårdhet/Familjen

Jag ger således Herr Berg alldeles förlorad såsom den varken kan eller bör hjälpas då han så oredeligen för sin

f 64

svärfar uppgivit sin Ekonomiska ställning, men vad angår min stackars Brorsdotter vars öde jag beklagar så vill jag för henne göra vad jag i min närvarande belägenhet möjligen kan, och sänder således härvid Rd 550 Rgds dem jag henne (men ej dess man) som present förärar, varmed hon kan frälsa sig från den hotande Auctionen. Låt nu se det du ställer så till att hon åtminstone för denna Summa får effecter från sin mans Bo undansatta, i fall någon av de övriga Creditorerna därå skulle vilja begära sequester eller utmätning, ty äro något av dessa saker då där kvar, så stryka de säkert med för mannens gäld.---"(Sthlm 2/5 1823 Johan)

1.4/Hårdhet/Familjen

77.---"Men jag beder dig min kära Bror, låt din måg icke trainera dig i vidlyftigheter över din förmåga, besinna att om ock hela hans skuld med ovannämnda summa vore betald, varpå jag dock mycket tvivlar, så är både denna och de penningar han förut av dig fått avgångna till hans skulders betalning varav således varken han eller hans hustru har ringaste fördel, varav skall han sedermera leva, föda hustru och familie, besörja uniformer och andra nödvändigheter, vartill hans usla lön på intet sätt förslår. Han talar om ett förväntat lån i Wexio Domcapitlet det jag knappast tror lærer fås utan din Borgen, men om det ock fås så blir det ju alltid en skuld som jämte årlig ränta måste betalas av den usla lönen. Med ett ord, om Du ej ser dig radicalt kunna reglera honom och hans financer så är halvgjort arbete det sämsta. Förgät ock icke min kära Bror det du vis a vis dina övriga barn står i ansvar för deras innestående mödernearv vars belopp jag väl ej känner men som ej lærer tillåta att du uppoffrar hela din välfärd på endera av dem.---"(Sthlm 1/8 1823 Johan)

1.4/Hårdhet/Familjen

85.---"Emellertid ser jag med harm och förtrytelse dig berätta det du endast för att fullgöra min befallning och

av blind lydnad därföre, gjort denna avsägelse, men som stridande emot din övertygelse och varför du såväl vis a vis dig själv som även Mina (LMB:s hustru - HT:s anm.) har förevitelser såsom ett steg hinderligt för din och hennes framtida lycka. Min vän, detta är icke förhållandet. Jag har icke befallt dig till denna avsägelse, vilket också icke är min rätt vis a vis en fullmyndig och självrådande man, som äger att agera efter sin överygelse. Jag har endast som en god och öm Fader kärlligen bett dig avstå från en handel den jag efter min fasta övertygelse ser skulle göra din framtida olycka. Jag har således icke befallt dig till detta steg, tvärtom, ditt eget samvete skall vittna det jag sagt dig, att om du tvärt emot mina råd vill ingå denna handel, varken vill eller kan det hindra, allenast har jag därvid fäst det villkor, och varifrån jag aldrig avviker, att så snart du gör minsta steg i denna handel upphör jag med all befattning med dina affairer, du betalar då ditt stående förslag och vi äro därefter alldeles skilda från varannan. (Sthlm 22/8 1823 LMB)

*) Se sid 17a

1.4/Hårdhet/Utomstående

109.---"varav jag med grämlse ser dina motgångar med skeppare Ceder, den jag nu ger alldeles förlorad, samt Backman, varigenom du icke allenast saknar provenuet av dess dyra last, utan ock blir strandsatt på det för vintern väntade tackjärnet, men sådana händelser äro i allmänna livet icke oväntade och dem man med tålmod måste fördraga, men just då kommer väl till pass att ej hava utvidgat sina engagementer för långt, och tror jag dig nu vara nöjd att ej hava ingått Jockishandelen.---" (Sthlm 18/11 1823 LMB)

1.4/Hårdhet/Utomstående

179.---"Emellertid är det visst det Jöranson ej är att persvadera till resan, jag börjar ock därom vara indifferent sedan jag ser det du därav ej skulle draga mycken nytta, då han utom en sjuklig kropp börjar bliva

*)

1.4/Hårdhet/Utomstående

11.---"Av ditt brev ser jag med ledsnad det du i anseende till missväxten av dina bönder och gårdar i år väntar en liten sädesinkomst, som dock till stor del kan vara föregivande. Jag känner dessa tröga räntegivare som veta begagna alla anledningar till ursäkter, som icke alltid äro verkliga. Låt därför skogvaktaren som oftast göra dem besök under tröskningen för att utfinna sanningen därav, och låt dem ej behålla mer än nödtorften av säden.---"

(Sthlm 22/10 1816 BLB)

invand med en makligare levnad än arbetsamheten kräver. Jag skall bjuda till att för dina Böckers revision sända en annan man med mycket mindre pretentioner men kanske med mera gagn än av Jöransons sjukliga tillstånd kan väntas." (Sthlm 20/6 1820 BLB)

1.4/Hårdhet/Utomstående

230.---"Med Reini pension eller underhåll kan jag ej taga någon befattning, det är sant, han har varit 40 år vid verken, men alltid dålig, har utomdessa flere gånger fått avskrivning på sin skuld och dock till slut gjort betydlig Ballance." (Sthlm 10/10 1820 LMB)

1.4/Hårdhet/Utomstående

243.---"Med skepparen Lundberg ankom även Revisor Österlund som nu tyckes vara mer förfallen än förut, det må då vara av sjukdom eller liderlighet. På tillfrågan huru mycket han vid Fischars på sina accorderade 50 Rd i månaden utfått, svarar han sig fått alldeles ingenting, men som han alldeles icke har någon avräkning från Bruket är jag ej skyldig att tro det, och kan således ej betala honom det accorderade arvodet förrän jag får ditt svar härom, det jag således med första post förväntar." (Sthlm 17/11 1820 BLB)

1.4/Hårdhet/Utomstående

253.---"Jag ser dock av nämnda brev det Österlund icke upptagit några penningar, varföre jag ock ser honom ej hava gjort sig förtjänt, men jag har svårt att komma ifrån det svinet då han fått löfte på ett visst månateligt Sallarium, det jag framdeles får uppgiva. Illa var emellertid det han blev så länge kvarhållen då du uttrönt hans odugelighet." (Sthlm 12/12 1820 BLB)

1.4/Hårdhet/Utomstående

97.---"P.S. Den här förut nämnda ämbetsmannen, vars namn du förmodligen kan giva, är en slug, kunnig och Capabel man, men också mycket farligare att förtro sig till, då

hans hjärta ej svarar mot hans huvud, och jag varnar dig för hans biträde eller förtroende." (Sthlm 28/8 1821 BLB)

1.4/Hårdhet/Utomstående

224.---"vartill han också valt en ganska tjenlig medhjälpare Professor A. som här i landet är känd för en f - -, men så mycket farligare som han är slug och kunnig R--. I dennes händer har han nu helt och hållet kastat sig till den point att Ludwig numera icke skriver mig ett brev utan hans diktamen, det jag också Ludwig förebrått med varning mot denna Sp--, men förgäves.---"(Sthlm 16/7 1822 LMB)

1.4/Omdöme om andra

246.---"Hos mig har ynglingen C.F. Berg i anledning av denne annonce inställt sig (jag vet ej om Pripp vist honom på mig eller om Berg annars fått veta att denne sak kunde mig angå) för att söka denne employ; Berg har ett gott yttre utseende med anständighet och modesti, samt lämnar över sin person Character och kundskaper hoslagde 2nne vackra betyg, varjämte han har en ganska läsbar stil, men som Du av Betygen ser lärer han icke vara mycket hemma i Bokhålleriet och alldeles intet i Bruksrörelsen, i vilka delar Du således till en början av honom icke lär kunna vänta mycken hjälp. -

Jag har lovat sända honom dessa betyg för att med första få Ditt svar, om han finge företaga en resa på Din bekostnad till Grönzinka för att på stället presentera sin person och närmare komma överens om vilkoren: jag väntar detta svar med första för att honom meddela, och om Du ej tillåter hans uppresa, återsändas hans Betyg -" (Sthlm 21/10 1822 AUB)

1.5 Misstänksamhet

1.5/Misstänksamhet

113.---"Jag har närmare tänkt på din uppgivne men till namnet anonyme köpare till verken, den du berättar hava ämbetsanseende och relationer. Männe icke denna Man skulle kunna nyttja sin influence att göra din rättegång så svår som möjligt för att göra dig ledsen vid både Landet och Egendomarne, och därigenom kunna dem åtkomma för en Spottpenning, helst om han har legda personer som för dig uppgiva och taxera deras värde annars än sig förhåller. Jag har brev från Åbo, som icke otydeligen uppgiva en sådan tanke. Eller varföre köper han, om det ena och andra vore i så slut tillstånd som du uppgiver dig av andras (förmodligen legda) berättelser hava inhämtat. Tänk på detta något närmare, och du torde finna att din godtrogenhet och okunnighet är dragen vid näsan av folk som vilja filoutera dig under vänskapens tarv.---" (Sthlm 30/1 1818 BLB)

1.6 Kärlek till familjen

1.6/Kärlek

185.---"Det du gör mig mycken orätt att tro mig kunna övergiva eller förgäta dig eller några andra av min barn, jag vet ej vad starkare bevis jag kunnat giva på min ömhet för dem än jag redan avlagt, och i synnerhet vad dig beträffar, vad har jag mera kunnat göra än som redan skett? Men det är beklageligen sannt, det du ej med nog förtroende nyttjat min välmening, och att jag för det närvarande ej finner dig i den situation, som du kunnat vara, och min hjälp velat dig försätta.----" (Sthlm 14/8 1818 BLB)

1.6/Kärlek

288-4.---"Men min k. Axel, vi övergå alla dessa händelser såsom passerade och vända oss till det närvarande och tillkommande, tro, vartill du även lärer hava full anledning, att du i mig äger en huld, kärleksrik och öm men rättvis Fader; som icke allenast vill förgäta det framfarna, men även med alla dessa egenskaper det

tillkommande vill omfatta dig så snart jag finner att du själv vill arbeta på ditt eget bästa i den bana du nu börjat---"(Sthlm 12/4 1819 AUB)

1.6/Kärlek

121.---"Att det ingångna året måtte bliva dig lyckosammare än några de föregående varit, att den Högste ville giva dig mera förstånd, hug och vilja att alvarligare tänka på ditt framtida väl än hittills och att jag måtte få ett glädjande hopp om förbättring i din hushållning och allmänna ställning, därtill lyckönskar jag dig av allt hjärta." (Sthlm 28/1 1820 BLB)

1.6/Kärlek

35.---"Gud välsigne dig mitt kära barn och give dig all den lycka i timelig och evig måtto som jag dig unnar och tillönskar framlever med varmaste ömhet etc." (Sthlm 19/4 1821 LMB)

1.6/Kärlek

132.---"Jag gratulerar dig till denna goda början på din hushållsbana och vari jag önskar dig kunna fortfara - såväl till din och din familles som min fägnad och förnöjelse. Din föresats i detta ämne lärer och stadgas då du ser på Ernsts och Ludwigs öden dem de sig genom slöseri, överdåd, vågspel och misscalculerade speculationer ådragit, både till välstånd och heder. Vad du minst härvid har att frukta är det varken jag eller någon av släkten skulle hysa den minsta tanka av avund för det du genom en förnuftig omtänksamhet och god hushållning försätter dig i välstånd och en oberoende situation, som alltid skall och måste bliva allas vår glädje. Jag önskar emedlertid det du ej misräknar dig i calculer och att dessa fordringar icke uppkommit genom förminskade inventarier, effecter och Bokfordringar dem du vid Brukens övertagande erhöll, ty vore därvid ingenting vunnet." (Sthlm 9/11 1821 LMB)

1.6/Kärlek

158.---"Julgröten väntar och jag måste sluta denna långa epistel med önskan till ett gott nyår och hälsning till din käraste från din ömma och hulda Fader." (Sthlm 25/12 1821 LMB)

1.6/Kärlek

177.---"Min kära Ludwig, du har nu änteligen hunnit dit varföre jag alltid hotat och varnat dig, men som du själv med alla krafter eftersträvat, jag beklagar din olycka av allt hjärta, men du kan trösta dig därmed att om ditt öde icke blir så synnerligen brillent efter denna händelse hade det visst blivit mycket sämre i fall du länge fått hushålla på ditt vanliga vis, åtminstone hade icke många år behövts för att i grund ruinera mig och mitt hus. Försynens vägar äro underliga, kanske är det din lycka att du i nödens skola får taga några lektioner sedan du så litet velat profitera av alla andra. Jag önskar dig tålmod och ståndaktighet att kunna genomgå dessa hårda och oväntade öden, varifrån jag sökt rädda dig så länge mina krafter förmått, men saken har blivit ju längre ju värre, emedlertid må det vara en evinnerlig harm att den sköna Fischars Egendom skall på ett så snöpligt sätt gå ur vår Familie. Med hjärteligt deltagande sorg och förtvivlan framlever din mot graven lutande Fader." (Sthlm 15/2 1822 BLB)

1.6/Kärlek

199.---"Under apart förvar och utan angivning har skepparen emottagit en förseglad till dig adresserad paquett innehållande 50 alnar prima lärft, den Mamma sänder din k. Hustru till behov för den okända resande som i sommar lär väntas, under anhållan att med välbehag emottaga denna bagatelle.---"(Sthlm 14/5 1822 LMB)

1.6/Kärlek

261.---"Gud välsigne dig och din familie min k. Lasse och din såväl som dina övriga syskons välgång skall bliva min tröst i alla skiften, de må bliva av vad beskaffenhet som helst." (Sthlm 9/12 1822 LMB)

1.6/Kärlek

95.---"Änteligen har jag uppsökt en skeppare Kooskii som med en liten jakt lastar på Wasa, med honom har jag sänt de ordinerade 6 st. kopparformplåtar, samt 1 tunna äpplen och 1 tunna Svenska Bergamotter, som jag tvivlar hålla sig till skepparens framkomst, om jag trott detta och skepparen kunnat dem utge hade jag väl kunnat sända 10 tunnor, ty de kosta netto ingenting, på kopparformarna har jag ännu ej fått räkning. Det grötemjöl som från Görväln var lovat är just de med Capit. Backman sända 19 1/2 och mera av denna vara hade du själv, efter berättelse, vid härvarelsen alldeles avstyrkt. Franska Renetterne komma vanligen icke förr än emot Jul och kunna således på hösten icke väntas eller sändas." (Sthlm 3/10 1823 LMB)

1.6/Kärlek

118.---"Den omrörda fruntimmershatten blev i höstas under min resa till Sätuna genom contoiret avsänd, efter berättelse med samma skeppare som från Madem. Grönblad medförde några småsaker till Wasa, vilken längesedan till nämnda stad anlant, huru förstnämnda hatt nu kunnat ankomma till Kaskö förstår jag ej, och som jag ser ett produktionsbevis erfordras för att få den lös från tullbetjäningens anspråk, vill jag söka ett sådant anskaffa om det före postens avgång kan fås, ehuru kostnaden därför uppgår till varans halva värde." (Sthlm 30/12 1823 LMB)

1.7 Humör

4.1/Humör

65.---"Du talar om ditt dåliga humeur, och att mina 2ne brev ej gjort den bästa verkan därpå. Jag förstår ej detta språk, Quinfolk och sysslolösa personer pläga vara besvärade av denna sjukdom, men karlar, synnerligen då frågan om affairer och nödiga förrättningar får ej ha annat humeur än att jämt passa på dess bestridande, åtminstone har jag aldrig fått nyttja denna ursäkt för iakttagande av min plikt och göromål" (Sthlm 12/8 1817 BLB)

1.7/Humör

180---"ty att säga sanningen har mitt förut så älskade Finland numera blivit min avsky, sedan jag där träffar flere av min Barn, vilkas oförväntade ej annat kan förkrossa mitt ömma Fadershjärta, och giva mig bittra påminnelser om huru litet en Far, oaktat alla upppoffringar kan verka på sina Barns lycka då de själva därtill ej vilja bidra.---"(Sthlm 24/7 1818 LMB)

1.7/Humör

4.---"Vi hava änteligen genomvandrat en lång och ledsam Jul, ehuru några tyckte Julaftonen var rätt rolig, men varvid jag icke var av samma tanke och än mindre min Cassa som oaktat all diktning fick leck på flere sidor." (Sthlm 8/1 1821 AUB)

1.7/Humör

146.---"De festiviteter som för d.5 passato föreföllo, voro visst kostsamma och kanske även roliga och vackra för den som ej hade annat att tänka på, men för mig som dag och natt är acablerad av sorgeliga bekymmer gjorde de ingen effect, på samma sätt är de nu började Masquerad Balarne, varefter hela Staden flyger rasande, men som jag ej ämnar bevista, men Mamma så mycket säkrare, varom hennes inneliggande torde det närmare berätta -" (Sthlm 3/12 1821 AUB)

1.7/Humör

167.---"Mig återstår nu ej annat än önska dig lycka att i din närvarande belägenhet finna de utvägar som skonar din heder och ej ytterligare lägga mera blame på släkten än den din svåger Willebrands conduite redan tillskapat. Under hopp att snart få tillsluta mina tårfulla ögon för ett sorgeligt liv, framlever med smärftfullt deltagande din i sorg och förtvivlan nedsänkte Fader." (Sthlm 15/1 1822 BLB)

1.7/Humör

212.---"Med en genom sorg dageligen avtynande kropp och ett i svärmodighet fördjupat sinne framlever jag din ömma Fader" (Sthlm 14/6 1822 BLB)

1.8 Hederlighet

1.8/Hederlighet

163.---"Vad annars beträffar den från Garpenberg begärde fullständiga uppgift över deras arbets- och avlöningssätt med mera, så är detta en både ledsam och svår commission då jag icke gärna befattar mig med att forska i andras hemligheter eller intriguera med främmandes folk. Jag skall dock genom min Betjent på Grönzinka söka att utforska vad möjligt är." (Sthlm 5/5 1820 BLB)

1.8/Hederlighet

249.---"Huru denna commission med värdighet skall kunna utföras utan att Stockenström som husbonde därom först bör averteras, vet jag sannerligen icke, ty att tubba andras och i synnerhet giannars folk från sin tjänst utan husbondens vetskap är ej så alldeles vackert, kan du genom 3dje mannen låta vidtala den omrörde personen eller är du med honom speciellt bekant så kunde jag väl ej ha emot att underhandling härom börjades, men svårligen bör det kunna uppgöras utan att husbonden därom blir underrättad.---"(Sthlm 11/12 1820 AUB)

* se sid 95 a)

2. Affärssinne

BMB har en del råd att komma med, när det gäller arrangerandet av sjötransporterna mellan Finland och Sverige med koppar i ena riktningen och materiel för slottsbygget i den andra - att råden ibland står på gränsen till det olagliga är en aspekt, som kanske blir mindre uppseendeväckande, om man är medveten om BMB:s nästan religiösa sparsamhetsnit i stort och smått:

1.8/Hederlighet

45.---"och väntar nu således huvudsakligen på att få veta vad anstalter du i Åbo och vid Finska Sjötullarne gjort för möjligheten att få det för husbyggnaden beställda smidet utan risico till Fischars och vad slags papper, förpassningar eller Certificater däröver härifrån erfordras, eller om dessa varor böra i fartyget förtigas och undangömmas, som även blir svårt, då deras volume icke blir obetydelig.---"(Sthlm 22/5 1817 BLB)

2./Affärssinne

67.---"men som detta ej tycks conveniera dig, och att du kan rengöra din affairer på annan fot meddelat lån i någon publique Cassa, varmed ditt företag och hela din övriga skuld kan liquideras, så har jag visst ingenting däremot att påminna, utan önskar dig av allt hjärta lycka till detta arrangement, helst det icke är mig så alldeles förmånligt att utan förenämnda förlag ytterl. ofruktbar hålla en Summa i Cassan för att passa på dina dispositioner. Emellertid fruktar jag det denna sak ej går dig så alldeles lätt, om jag skulle döma efter andra människors framgång i dylika ämnen, jag vore villrådig vart jag skulle skulle få ett sådant lån om jag det behövde men jag kan ej veta huru mäktiga vänner du har, dem du dock lär känna innan du kan göra en sådan propos - jag väntar ditt bestämda svar härom och skall med största nöje höra att du däri reufuseras, men varpå jag tager mig frihet att mycket tvivla, åtminstone torde villkoren bliva andra än din Far beräknat. - Du känner icke världen nog ännu, då du ej haft göra med någon annan.---"(Sthlm 12/8 1817 BLB)

2./Affärssinne

175.---"Att jag avstyrkt dig från den tillämnade valsverksinrättningen lär du av mina förra sett, ävensom från flyttningen av Garhärden såsom onödig, och att jag tyckt kopparhammaren böra bliva av trästolpar på stenfot, och varigenom denna byggnad ej borde bliva mycket kostsam.---"(Sthlm 25/7 1818 BLB)

2./Affärssinne

232.---Vartill tjänar denna 140 alnars massiva damm? , i en jordmån fast som berg, och när gamla masugnsdammen på högst 25 alnars längd kunnat orubbad stå i nära 100 år, varför då den nya, 7 gånger så lång? - Vartill den grävda Bassinen, varutur måste vara uppgrävda 70 à 80.000 Cubique alnar grussten och jord. Den förra var för

behovet alldeles nog stor, och är således den senare med sin narraktiga kostnad endast gjord för att giva anseende åt det Churfursteliga Slottet. Avfallet från gamla masugnsdammen 6 alnar var för behovet mer än tillräckligt och om mera behövts, hade det genom en obetydlig grävning i botten kunnat höjas. Varför hammarhuset med solid mur, då den kunnat göras på stolpar, varför kostnad på valsverkshuset, då jag ständigt rått dig från denna inrättnings företag? In Summa: Jag tycker du vid hela denna anläggning rådfrågat varken behovet för eller nyttan av detta verk, allra minst kostnaden därav---
"(Sthlm 13/11 1818 BLB)

2./Affärssinne

235.---"Jag ser en massiv och kostsam damm vara uppförd av icke mindre än 140 alnars längd, större dels i en jordmån fast som berg. Den gamla masugnsdammen var visst icke mer än 25 alnar på så fast grund, att den nära 100 år icke tagit någon skärning i botten, eller ovan givit minsta lucka så länge den var underhållen. Varför behövdes den nya då 140 alnar? Bassinen var förut för Hammaren ganska tillräcklig. Varför då därtill gräva en Insjö, vars formerande, som jag tycker, lärer fordra cirka 70 à 80.000 cubikalnar grusjord och stens bortförande. Vattenfallet 6 alnar vid gamla masugnen var tillräckligt för ändamålet, men om mera behövts hade den kunnat genom en obetydelig kostnad genom grävning på åbottnen, då den stupade. Jag har ständigt proponerat, och Ludvig har lovat att endast bygga en kopparhammare av 20 alnars fyrkant, och detta med stenfot, trädstolpar och brädbeklädnad, som varit tillräckelig till man fick se huru avsättningen och vinsten ville utfalla.---"(Sthlm 13/11 1818 C.Murray)

2./Affärssinne

247.---" Om du tror det jag skall hålla ett Handelscontoir, en dyrlegd betjäning, betala Contributioner etc. utan annan belöning än att vara

98

Committenternas ödmjuka tjänare, så bedrar du dig ganska mycket. I affärer verkar varken släkt eller vänskap, där gäller endast redlighet och accuratesse. Sätt dina commissioner vart du behagar, allenast jag återfår mitt förslag.---"(Sthlm 15/12 1818 BLB)

2./Affärssinne

262.---"Du lärar och få göra avseende på den väntade Ryska priscouranten och huru varan där noteras, varöver du med ditt pris ej lärar kunna komma.

Tillverkningen vid Bruket och tillgång på alla slags smidd koppar, bleck & bottnar bör väl i Åbotidningen kungöras, men icke tycker jag vara nödigt att priset i tidningen kungöres, utan tror jag det vara nog att däri insättes det varan säljes för vida bättre pris än den från Sverige kan förskaffas.---Så vida köparen eller beställaren anses säker och pålitlig erlägges intet förskott då varan beställes, men all koppar betalas contant vid avhämtning från bruket. - Jag hade velat kunna sända en uppgift över arbetslön, kolåtgång & avbränning på div. sorter kopparsmidan för att jämföras med vad Breyder förmodligen uppger, men denna har jag ännu ej kunnat få, och varom man i Avestad är Jalouse, men jag hoppas få den då den genast sändes. Med tillönskan till ett så gott nyår som omständigheterna kunna medgiva, innesluter jag dig i den högstes beskydd och tecknar med beklämt hjärta. Din ömma och välmenande fast misskända Far.---"(Sthlm 8/1 1819 BLB)

2./Affärssinne

283.---"om fartygen till Oravays skulle tvingas att vid ut- och ingåendet först anlöpa Ny Carleby, som ehuru landvägen ej långt avlägset, dock sjövägen har en flere mils circel, som fordrar många vindar, som säkert skulle göra befraktningarna så dyra, att ingen tillverkning, eller utskeppning från dessa med mycken kostnad anlagda verk, med utkomst skulle kunna ske, varvid även borde åberopas den frihet dessa verk av Konung G:III d. 25 July

1787 på denna seglation erhållit, och som också är alldeles nödvändig för dessa verks bestånd. Jag kan ej nog recommendera denna sak, och att i besvärsskriften blir anförda alla de omständigheter som därvid finnes nödiga.---"(Sthlm 26/3 1819 LMB)

2./Affärssinne

7.---"Det i köpebrevet influtna fel om MjölnersHemman kan och bör rättas, då jag till orten ankommer, som blir ganska lätt. De till hamnarna framkomna kolen kunna någorlunda svara mot tackjärnstillgången, det vill säga circa 1.500 Sk:pund, men att ej mer till masugnen än 1.200 läster ankommit, var en olycka, då jag annars trott det en blåsning i år kunnat göras, men som nu ej lönar mödan. Emellertid lär för en blåsning vara tillräckligt med malm, som är väl, då detta år varken Wigelsbo- eller Leckensbergsmalm kan fås, utan endast Utö och något Herrängs.---"(Sthlm 7/5 1819 LMB)

2./Affärssinne

16.---"Huru med Grönroos och dess förvaltning vid gruvan sammanhänger kan jag ej rätt bedöma, men om hans behållningar de förra åren blivit inventerade, så bör hans Balancer nu ej kunna vara betydliga. Emellertid, om hans förseelser ej äro alltför evidenta, råder jag M.H:re att ej taga honom från befattningen, den han sedan många år bäst känner, förrän någon annan är funnen som kan bestrida hans plats. Det är dock visst det han aldrig varit bland mina favoriter och han behöver all möjelig eftersyn.---"(Sthlm 17/5 1819 C.Murray)

2./Affärssinne

123.---"Du nämner dig vara missnöjd med Grönros vid Gruvan, och tyckes vara hugad att ge honom avsked. Jag skulle ej råda dig därtill åtminstone ej förrän du har någon bättre att sätta i hans ställe, ty denna syssla fordrar både kunskap och erfarenhet, det han äger såsom gammal Betjänt på stället. Allraminst råder jag dig att

låta honom förstå ditt missnöje eller intention förrän du på en gång kan släppa honom. En Betjänt som vet sig hava förlorat sin husbondes förtroende och väntar endast på sitt avsked blir både onyttig och även farlig.---"(Sthlm 11/2 1820 BLB)

2./Affärssinne

131.---"Jag har i hast genomögnat Grönros nu ankomna förslager, raporter och Calculer över gruvorna och finner däruti mera ordning än jag väntat, han har under min tid varit bra och blir det ock säkert framdeles Nota Bene under tillsyn av en jämn, förständig och ordentlig Husbonde. Där detta saknas bliva alla Betjänter dåliga, även med de bästa anlag. Jag tillstyrker dig således att behålla honom åtminstone tills du med säkerhet får någon bättre." (Sthlm 3/3 1820 BLB)

2./Affärssinne

133.---"Förändringen av alla Bondcontracter från Spannmål, kol och dagsverken till en stor del i penningar i Rgds som alltid förändrar sin natur och aldrig borde finnas i något Contract om Jord. Med vad urskillning, kännedom och opartiskhet han såsom främling på orten kunnat verkställa ett arbete varmed jag under 40 år med goda hjälpredor haft göra lämnas därhän --- " (Sthlm 3/3 1820 BLB)

2./Affärssinne

133.---"men vad som mest förvånar mig och varom jag förr än nu icke ägt den minsta aning är ---Det Kerkelä kopparverk redan är byggt, iståndsatt, Malm och kol ditförda, samt i vår färdigt att pådragas. Detta har ej kunnat ske utan på dina Ordres och jag hade trott mig värdig att därom rådfrågas innan företaget kommit såvida. Då jag beslöt att nedlägga detta Moderverk som då var i fullt stånd, skedde det ej utan mogen överläggning. Jag fann att skogarna i den tracten voro utgångna så att större delen kol för dess underhåll måste dragas från

Fischars eller Koskis område, att gruvorna ej giva mer Malm än till de Circa 5 a 600 Skeppund koppar som vid jämn gång med säkerhet kunna tillverkas vid förenämnda 2nne Bruk, att det var bättre giva arbetarna vid dessa 2nne verk full sysselsättning året om än att hålla 3nne folkskockar som halva året skulle födas i lättja och arbetslöshet, och om Malmtransporten till Kerkelä skulle vara någorlunda bättre än vid de andra 2nne verken så svarar denna besparing alldeles icke emot kostnaden att underhålla en folkstock med Betjening, Byggnader, Dammar etc., helst då allt annat Spannmål, tegel, sandsten skall föras från de andra verken och även kolen tagas därifrån så att tillverkningen genom detta verks upptagande alldeles ej blir större än om de andra drivas med force. Jag tycker ock att erfarenheten över flere års malmfångst ej givit anledning till denna entreprise. Den har varit på året mellan 3 högst 5000 Kistor som åtgå till Circa 450 á 500 Skeppund och som med jämn gång alltför väl kunna tillverkas vid Fischars och Koskis. Men efter du i din vishet så funnit och sedan saken är så vida kommen har jag ingenting däremot." (Sthlm 3/3 1820 BLB)

2./Affärssinne

137.---"Om detta är en Speculation av den Engelsman som medföljt till Kimo så tror jag du gör bäst att närmare Calculera innan hans planer verkställas. Du skall veta det icke vara nog med första inköpet av circa Rd 10.000 Bco som en sådan machine kostar, du skulle även bliva nödsakad att hålla en dyrlegd konstnär till dess skötsel, att den fordrar beständiga reparationer och en qvantité av ved, och vad vore sedan ändamålet, jo, att anlägga en drygt skattlagd qvarn i ett land, som med undantag av några Naturhändelser, har överflöd av sådana inrättningar som drivas av Elementerne utan kostnad.---"(Sthlm 3/3 1820 LMB)

2./Affärssinne

147.---"Annars gives visst här i staden en mängd lediga Bruksbetjänter som söka condition, och som säkert skulle kunna göra dig gagn, Nota Bene om de blevo väl eftersedde och efterhållne." (Sthlm 31/3 1820 BLB)

2./Affärssinne

149.---"I anseende till den klena kolintägten vid Orrisberg (som dock är oväntat i denna skogstrakt) säger du dig detta år icke behöva mer än 600 Skeppund tackjärn, men då det quantum som av det tillåtna i år icke uttages alldeles icke får begagnas nästa eller de påföljande åren, så råder jag dig att i år uttaga hela din rättighet eller circa 1000 Skeppund som säkert framdeles om ej i år kommer till pass, helst som masugnen antingen av kol- eller malmbrist ej alla år kan sättas i gång, varom jag dock med omgående post väntar ditt svar till min rättelse." (Sthlm 31/3 1820 LMB)

2./Affärssinne

150.---"Med brädpriset ser jag detta år ingen förbättring emot förra året vara att påräkna. Om du således på stället till säkra handlande kunde bortsluta ditt brädpartie med något högre provenue än de förl. år här lämnat, råder jag dig därtill, och om sågen ej ger en anständig behållning att utarrendera eller i sista fallet nedlägga den tills vidare, men som torde förtjäna en noga undersökning." (Sthlm 31/3 1820 LMB)

2./Affärssinne

166.---"Ritningen på stora Byggnadsrummens nedra våning har jag emottagit, vari visst är ett misstag det dörrarnas höjd där äro upptagne till endast 2 aln. 14 tum, som säkert bör vara 3 aln. 14 tum, jag har efterräknat behov av väven till tak och väggar i denna våning som lär bliva 975 aln. men för säkerhets skull tager jag 1000 aln. dem jag ämnar sända med Zetterberg och målaren då de om 10 á 20 dagar härifrån avresa; varvid även något linne och Silver torde kunna sändas,

men Linoljan, Blyvitt, sängkläder med mera kan ej sändas på Gästgivare skjuts då sådant räknas för foror, och helst i närvarande svåra vägelag och Foderbrist sådant ej få skjutshästar utan får allt detta sändas sjöledes på Gefle så snart Sjöfarten dit blir öppen, men som ännu icke inträffat; målaren lärer under väntan därpå hava fullt göra med vävens spänning vartill han härifrån medförer tråd och nubbe: - Det är emedlertid väl att skruvarne på järnstängerne äro lossade för Byggnings sjunkning och den omtalte väggarnes lersmältning verkställd som genom eldning i rummen bör vara väl torr innan pappret påklistras och tapeterne påspännas.---

"(Sthlm 8/5 1820 AUB)

2./Affärssinne

178.---"Med gårdagsposten undfick jag ditt brev av d.14 dennes varpå jag får till svar lämna, att om på den omrörde Mölnbo aucionen finnes goda och unga något stora kor, och de ej gå allt för högt i priset har jag ej emot att du där inropar 6 a 8 stycken, men därvid behöves ett biträde av någon som förstår att taxera deras duglighet och pris: oxar ser jag dig ej behöva annat än till slakt och därtill fås nog tillgång i Westerås marknad, även som hästar; små kreatur måste finnas i orten utan att behöva föras så lång väg; peng. för vad du inropar varda dig på utsatt tid sända -" (Sthlm 19/6 1820 AUB)

2./Affärssinne

222.---"Det med Sundqvist komna järnet tyckes vara vackert men det har nog stora råändar som bör ändras genom stuckning eller avhugning i ändarna. Kolbrist vid Orrisberg i bästa skogstrakten tycker jag ej borde kunna inträffa och har under min tid aldrig hänt."

(Sthlm 5/9 1820 LMB)

2./Affärssinne

230.---"Klöverfröet sås helst om hösten i en god åker som förut är tunt besädd med råg därefter utsås och lätt

nedharvas fröet blandat med torr sand, circa 20 frö på tunnlandet. Det även om våren sås bland tunnsått korn på samma sätt. Första året giver det ingen stor växt, utan uppkommer helt lågt bland säden som merendels giver en härlig skörd, men får ej vara så tjock att det lägger sig illa, ty då dör fröet ut. Säden avslås då den är mogen varefter åkern ej får betas om hösten, ehuru då redan börjar bliva vackert klövergräs, men året därpå giver det så mycket mera, ofta 16 a 20 parlass på tunnlandet. Det är dock skada att detta kraftiga och vackra gräs ej vill uthålla längre än 2 a 3 år förrän det måste omsås. Den del av skörden som ämnas till foder avslås när blommorna börja bliva bruna och är ganska segtorkad, den del åter som man ämnar till frö (ifall det under Österbottens korta sommar hinner mogna) får stå tills blommorna bliva alldeles bruna som humla, varefter det väl torkas helst i ria och sedan tröskas och rensas." (Sthlm 10/10 1820 LMB)

2./Affärssinne

244.---"Jag ser Bröttorp nu utbjudas för Rd 40.000 Rgds som dock är alltför mycket, låt den komma till 25.000 Rd Rgds då som först vill jag tänka därpå om du Nota Bene dessförinnan hunnit att betala ditt förlag, denna summa. I din hand kan den vara värd sistberörde köpeskillning, men för någon som gör avseende endast på lantbruk bär även denna sig alldeles icke, och att av skogen sälja ved till Stockholm skall giva alldeles ingen behållning, synnerligen som den mest består av tall och gran som här vanligt säljes för 5 a 6 Rd Rgds ehuru den nu i momentet är dyrare. När därå avgår huggarlön, nedförsel och hitfrakt, så blir till ägaren alldeles ingenting över för skogen. Bröttorps ägare hava säkert grundat sitt begärda pris på din okunnighet och de stora Capitaler du kanske vid sina tillfällen yttrat dig äga att disponera. Låt dem tills vidare behålla sin egendom tills de bliva fogligare, den springer icke bort. För övrigt är jag för närvarande icke i cas att köpa någon egendom, större eller mindre, utan har nog göra att besörja mina egna

behover. Tiderna äro mycket förändrade mot förr och jag känner knappast igen min egen ställning." (Sthlm 17/11 1820 BLB)

2./Affärssinne

Och vilken vore denna Man om ej just Min Herre själv, som i så många avseenden ägde företrädet framför alla andra, jag ville hoppas saken ej skulle vara omöjelig, en jämn närvaro behövdes icke, en eller 2ne dagar i veckan för att överse vad som passerat, giva nödiga instructioner för vad som borde uträttas, tillhålla Betjeningen sin skyldighet och från huvudcassan till betjeningen utlämna de penningar som för en kort tid under redovisning behövdes, insända mig månads förslager och böcker efter gammal vana som borde under uppsikt bestyras av betjeningen, detta allt tror jag skulle kunna bestridas av en man som äger Min Herres förmåga utan allt för mycken tidsspillan. Om jag finge sakerna i denna ordning torde jag besluta att på desse Egendomar offra än en summa, jag anhåller det Tit. behagar tänka därpå det skall icke bliva till någon otacksam.---" (Sthlm 20/9 1821 J.J.Dreilick)

2./Affärssinne

140.---"Som jag förr berättat är jag i största bekymmer för nästa års malmbefraktningar då jag ser dig härav behöva så mycket synnerligen då återfrakterna minskas genom det järnet säljes i landet, och bräderna även torde få annan employ. Jag skall dock härvid göra vad möjligt är, och får på sin tid uppgiva resultaterna, sedan jag med första fått uppgivet ditt åstundade behov av malm och kalksten, och fått veta huru du finner den komma Leckenbergs malmen befinnas.---"(Sthlm 30/11 1821 LMB)

2./Affärssinne

146.---"Din beräkning på kohlátgången lär vara riktig, där går över 2 läster i Masugnen; när 4360 läster fördelas på 2000 Skeppspund så är räkningen snart gjord,

men skulle dock hoppas någon förbättring häri; om vi i år får endast av den bättre Sorten Hedemora Malm, vilken jämte Norbergs Malm till nödigt qvantum redan lär vara betingad för de Circa 2400 Skeppund som jag i vinter önskade få blåste.---"(Sthlm 3/12 1821 AUB)

2./Affärssinne

175.---"ävensom jag råder dig att i förlag till kolbönder ej vara så facil, om du endast ser på mina gamla Böcker finner du vad jag därpå förlorat utom flere års ränta, detta förlag är ofta ett hinder för kolfångsten, ty om Bonden är nödig om pengar, nog kolar han då han får betalning vid leveransen, men är betalningen förut uttagen så går leveransen mycket trögare. Några undantag gives dock för de årliga och accurata, men de äro få."
(Sthlm 12/2 1822 LMB)

2./Affärssinne

207.---"Att få någon skeppare till Orravays utan att få återlast är alldeles omöjligt, synnerl. sedan de nu nödgas anlöpa Nycarleby, som gör ett stort hinder, lika omöjligt är att detta år kunna skaffa någon annan malm än Utö, utom de circa 4 a 500 skeppund Herrängs malm som med skeppare Kellström väntas. Men nästa år blir (som jag hoppas) på Herrängs malm god tillgång då dessa gruvor nu äro upptagna. Emellertid och i denna malmbrist råder jag dig att vid Orravays kolhusbro låta genomsöka de där liggande malmhögar vari bör finnas en hop bränd eller så kallad små malm, varav jag förr låtit ditföra flere laster och som är ganska god i utblandning med annan malm och bör bliva en god hjälp vid nästa blåsning som dock icke lär bli stor." (Sthlm 11/6 1822 LMB)

2./Affärssinne

218.---"Men fruktar det du med det uppköpta tackjärnet (som skall bestå i Ryska kulor) gjort en olyckelig handel. Det måste väl vara i Ryssland som här att man till kulor, skrot och ammunition alltid nyttjar det

sämsta och till smidning odugligaste järnet. Om nu så förhåller sig med det parti du köpt och du därigenom fördärvar din Bruksstämpel så äro följderna därav olyckligare än jag kan beskriva. Järnet blir ståendes i vågen utan att kunna säljas, ty så länge gott järn finns i överflöd må man ej tänka på att sälja det dåliga. Det värsta är att sedan en stämpel fått vanrykte, går åt många år innan det återvinner sitt renommé fastän ock järnet sedermera gjöres gott. Jag har förut varnat dig för detta slags tackjärn, men det du lärer hava glömt. Emellertid råder jag dig på det allvarligaste att av detta kuljärn icke göra större tillsats i härden än att stångjärnet blir fullkomligt så gott som förut, och att åtminstone icke annat än fullkomligt gott järn må hitsändas. Jag hoppas emellertid att du förut och innan handeln avslöts på detta järn anställt prov och funnit det nöjaktigt, och således min fruktan vara överdriven, därtill jag dig av hjärtat önskar.---"(Sthlm 7/7 1822 LMB)

2./Affärssinne

223.---"Få se huru jag kan överenskomma med den nu behövlige tackjärnsskepparen, om han kan förmås att avstå rättighet till återlast men i alla fall lovas honom intet stångjärn annars än efter behov och tillgång, men bräder lär han väl kunna få då du redan sett det skepparen Nordstedt med kalken ej har någon återfrakt att pretendera ävensom skepparena Anders Person och Jeremias Carlson." (Sthlm 16/7 1822 LMB)

2./Affärssinne

227.---"Det insända stålprovet har, som mig allmänt försäkras, aldrig funnits i vår våg, och lärer knappast vara en Svensk produkt. I brist därav har jag sänt en annan sort, vilken, om den ej duger, kan med Lagström återsändas." (Sthlm 30/7 1822 LMB)

2./Affärssinne

230.---"över vars Summa i peng. eller varor Du begjär min yttran vartill jag ville den sträcka, då Herr Baron Nordin sig därom ej velat utlåta; får jag härmed korteligen yttra min tanka; föresatt det denne ägaväg lika beqväm och väl underhållen som den gamla Geflevägen men i längden ginande 1 mil; så blevo Grönzinka Bruks fördel vid dess begagnande följande =

När jag antager sist berörde Bruks årliga tillverkning för 1800 Skeppund varav 2/3 vanligen utgå om vintern, då denne väg icke kommer i fråga; för återstoden Circa 600 Skeppund skulle 1/5 av den vanliga forlönen circa 32 a 36 Rgds besparas som vore Circa 7 s. Rgds per Skeppund; om denne besparing delades till hälften, då osäkert är vad avseende förbönderne vilja göra på den kortare vägen, så bleve hela Grönzinka besparing härvid Circa Rd 43 Rgds eller omkring 25 Rd Bco Siler, vilken sistnämnde Summa också bleve den högsta jag årligen framdeles kunde med skjäl härföre betala NB om vägen gör den nämde förkortning i längden, blir väl och beqvämt underhållen och ej vara backig eller obeqväm än den gamla vägen: Dessa äro de villkor som jag härföre vill ingå, kan Du därmed komma till rätta må Du ingå detta engagement, jag tror det Herr Baron Nordin så mycket lättare häri bör kunna ingå som denne väg väl icke lär bliva utan nytta även för Forsbacka Bruk." (Sthlm 12/8 1822 AUB)

2./Affärssinne

Hade denna resa i det ställe blivit verkställd på Pettersburg så hade där någonting rimmeligen kunnat uträttas, om du då varit försedd med den uppgift på egendomen som du nu berättar dig hava låtit och ämnar till Pettersburg, Riga och Reval försända, som är alldeles i sin ordning, men hade kunnat och bort ske långt förut medan den vackra och för egendomars besiktning tjänliga årstiden påstått." (Sthlm 23/8 1822 BLB)

2./Affärssinne

237.---"Vad åter beträffar bräderna, så uppkommer hela bristen genom skepparen Nordstedts stora brädlast varpå jag ej calculerat, och som jag tydeligen skrivit ej borde få någon återlast. Emellertid är jag ledsen att du härigenom blir lidande, men jag tror att dessa skeppare emot en liten discretion skulle kunna söka sig frakter på västra sidan om de ville. Emellertid och för att förekomma denna confusion tror jag tjänligast att du nästa år bestämt uppgiver huru mycket järn och bräder du ämnar på sommaren hitsända jämte dimension på bräderna då jag vet vad därav jag kan assignera." (Sthlm 23/8 1822 LMB)

2./Affärssinne

240.---"Kellberg berättar i sitt sista brev det Allmogen i trakten som vanligen kola på Allmännings Skogen börjat fråga efter nästa vinters kolpris, och tror ävensom jag, det detta års tidiga slut med åkerbruket skall giva mycken tid till kolningsarbetet, för att kunna giva svar på denna deras fråga behövde jag veta Dine och även Kellbergs tankar så väl om vad för desse Allmännings- som för andre kol bör kunna lovas, och varvid så väl den förmodade större kolningen, som de kol som sedan förl. vinter i Skogarne qvarligga, samt även den högst dåliga järn Conjunctionen bör komma i fråga, och vilket svar jag med första förväntar" (Sthlm 16/9 1822 AUB)

2./Affärssinne

243.---"Din frågan om riskerna vid en blivande egendomsförsäljning, vad jag därvid för min säkerhet vill hava observerade, vad summa köparen minst vid köpets avslutande i contant måste erlægga och huru denna summa bör employeras m.m. som denna affaire rörer, finner du i mitt ofta återopande brev av d. 14 sistl. Juny så tydeligen avhandlade, utredde och försäkrade, att du vid dess genomseende icke behöver fråga om sättet huru jag vill likvidera om både din intecknade och ointecknade

skuld och varifrån jag så mycket mindre vill eller kan avvika, som jag därvid på dig gör en ytterligare förlust på mer än Rd 30.000 Bco varefter du således har dig att rätta och varvid jag någonting har att tillägga. Din köpare som vill ingå en sådan handel och ej kan prestera Rd 45.000 Bco i contant, bör jag väl därmed aldrig befatta, på vilken grund jag icke kan antaga den omrörde Ryttmästaren Boijes erbjudan Rd 20.000 Bco contant inbetalning, vilken summa är alltför litet svarande emot risken att i egendom och inventarier insätta en okänd främmande person, som sedan bleve svår att driva därifrån i fall han mankerade sina framdeles förbindelser." (Sthlm 27/9 1822 BLB)

2./Affärssinne

29.---"Sedan mitt sista under 28 passato varandes utan något Ditt att besvara, får detta allenast tjäna att begära upplysning i följande omständigheter, rörande den beställda koppar Brännvinspannan, den kopparslagaren till sin rättelse vill veta näml. : före år 1813 mättes Brännvinspannorna för Beskattningen eller avgiftens erläggande endast till där halsen börjades, men efter den tiden utkom hos oss en författning som påbjöd att mätningen för avgiften bör ske även i halsen upp till hatten varigenom ägaren kommer att betala för några kannors högre avgift. Nu är frågan om denna i Sverge år 1813 gjorda ändring även blivit vidtagen i Finland och Österbotten det jag ej kan tro, då jag menar det Finland 1810 övergick till Ryssland med de lagar som det vid denna övergång ägde, vilka (som jag tror) därefter icke blivit ändrade. Emellertid vill nu kopparslagaren veta om de 90 kannors pannorna som du beställt får räknas endast från pannhalsens början eller om räkningen skall göras upp till halsens övre bredd. I förra fallet får pannan bliva några kannor större varvid avgiften blir besparad, men om den för 1813 införda förändringen även är vidtagen i Österbotten lär den hushållning ej gå an, om uppsikten är så sträng i Österbotten som här." (Sthlm 7/5

1823 LMB)

2./Affärssinne

31.---"Ditt svar om utebliven tillstyrkan av forlönernas förändring sedan du sett dem ej vilja fortgå på de utstakade priser, tyckes mig vara ganska ofullständigt, och hade visst kunnat vara på annat sätt. Men detta är nu förbi. Får nu se vad som kan uträttas sedan den nya ökningen sättes i verket. Du tycker den vara för hög, och jag är av samma tanka, men jag betalar hellre denna ökning än jag skulle sakna nödig Malm för masugnens behov och kolens tillgång. Dock är jag visst icke emot om Du kan vinna detta ändamål utan att behöva begagna hela den gjorda tillökningen det jag överlämnar åt dig själv att reglera, väl vetande att en för en gång gjord påökning har en elak verkan även på framtiden.

2./Affärssinne

31.---"Emellertid har jag därom fått upplysning från Stenman som berättar det av 1821 års korn blivit avsända 40 tunnor, som visst icke var så gott som av 1822 års växt, men för övrigt varken unket eller skadat och av sommartorkan mycket förbättrat emot vad det var förleden vinter då endast sådant korn kunde levereras som även mottogs och godkändes. När nu de övriga 140 tunnor korn äro av detta års ovanligt goda säd, så kunna dessa 40 tunnor utan all risk inblandas i det större partiet, då jag är försäkrad att det hela skall bliva icke allenast en försvarlig, men en ganska god vara. Jag förstår någorlunda billighetens gränser och låter ej spela mig på näsan varken av den ena eller andra. Om du genast gjort denna operation så hade visst ingen haft därvid att klandra. När 9/10 av hela leveransen består av en förträffelig och ovanligt god vara så kan en inblandning av 1/10 väl svagare men alldeles icke cassabel vara göra det hela mycket bättre än den säd som i vanligen levereras. Det du å mina vägnar kan berätta Herrar sammansättare, de må vara vilka som helst. Emellertid

vara de ytterligare rekvirerade 40 tunnor icke från Sätuna avsända förrän jag fått slut på detta barnsliga gräl.---"(Sthlm 10/5 1823 AUB)

2./Affärssinne

39.---"Att låta mossan efter gjord påkostnad stå osådd vore väl (för denna orsaken) barnsligt, ty om du icke fått havre eller blandsäd och icke heller timotei så har du korn i Magasinet varmed den lediga jorden kan besås, och således undvika den både skammen och skadan att till Spectacle låta den stå ledig. Men för att hjälpa dig ur denna gruveliga förlägenhet har jag med dagsposten anmodat Stenman att jämte de sist ordinerade 40 tunnor säd sända dig 10 eller minst 5 tunnor havre till utsäde. När du således får havre och förut äger korn, så är konsten att därav göra blandsäd var bonddräng bekant. Genom flere moyen har jag således den harmen kunnat undvika att låta en odlad och tillredd jord stå osådd.---"(Sthlm 24/3 1823 AUB)

2./Affärssinne

67.---"Om skeppet till Corpus och inventarier icke är desto bättre tror jag det kunnat fås här för bättre. Jag fruktar det dessutom vara för stort för ditt behov, får se huru nöjd och belåten du blir därmed. Jag förespar icke det bästa. Vid utredningen lär du påkalla Maexmontans biträde, som van skeppsredare på stället. Sök en ärlig men icke förnäm skeppare, ty den bär sig ej på dessa resor.---"(Sthlm 27/5 1823 LMB)

2./Affärssinne

107.---"Vad kolpriset för vintern beträffar har jag därom vidtalt gamla Bendix som säger sig därom ingenting kunna yttra förrän han av Inspektoren vid Gysinge får svar på det brev han honom härom tillskrivit och varefter han vill sig härom utlåta, som genast blir dig meddelat. Vad åter forlönerna för malmen beträffar, varå vi med Gysinge ej hava någon gemenskap, så tycker jag det förledit års

forlöner, synnerligen från Hedemora trakten vara alltför höga och borde i år något kunna nedsättas då de förl. år blevo oskäligt uppsatta endast av brist på foder för dragarna, vilket i år icke äger rum, och om det händer att koltillgången i allmänhet blir mindre i år än förledit år (det du tyckes tro) så blir allmogens dragare så mycket mindre occuperade med deras transport, och böra således hava så mycket bättre tid att föra malm, därom väntar jag dock med första din ytterligare tanke.---

"(Sthlm 17/11 1823 AUB)

2./Affärssinne

133.---"Jag tror således säkraste och kanske endaste utvägen för ditt järn vara Pettersburg, varifrån Engelsmännen vanligen taga mycket järn, och om England som i närvarande äger hela världens handel ej finner utväg för järnavsättningen så blir jag villrådig vilken annan Stat skulle kunna göra det.---"(Sthlm 10/2 1824 LMB)

2./Affärssinne

137.---"Du berättar en sak varom jag förut varit okunnig, näml. att Christina malmen om den skall göra gott tackjärn icke kan nyttjas till mera än 1/3 med 2/3 Nordbergs. Man har beständigt berättat mig det först nämnda malm med all säkerhet kunde nyttjas till hälften. Om nu så är att den ej kan begagnas till mera än 1/3 så blir jag mindre pickhågad på denna malm och skulle således önska det icke mer därifrån avhämtades än som svarar mot 1/3 av den Nordbergs malm vi kunna få,---"

(Sthlm 23/2 1824 AUB)

2./Affärssinne

155.---"Men som alla de fartyg vilka kunna förmås att gå på Orravays utan återlast måste befraktas om våren, så har jag tagit det beslut att för din skeppare avsätta malm för allenast 2:ne resor det till säga 2600 skeppund Utö eller Herrängs malm, resten av hela din

malmrekvisition söker jag jämte tackjärnet få avsänt med främmande fartyg om jag NB härföre kan få så många som behövas, vilket är en stor fråga och det jag framdeles vill uppgiva.---"(Sthlm 30/3 1824 LMB)

3. Levnadsvisdom

2.5/Visdom

15.---"så mycket mer som vår sällhet till största delen beror på att vara nöjd med sin ställning och tro sig vara lycklig. Den som själv tror sig vara olycklig och missnöjd med sin ställning blir aldrig lycklig i vad situation han ock må komma. Den som satt handen till plogen får ej se sig tillbaka säger skriften, det vill säga, den som börjat sin bana, ehuru steril, måste alltid sträva fram åt målet utan att tröttna eller tänka på ombyte.---(Sthlm 29/10 1816 LMB)

3./Visdom

27.---"För övrigt bör du besinna att vårt liv står i den högstes händer och att ingen ort på jorden finns där man är befriad från dess behag och disposition. Sköt din hälsa det bästa du kan på den ort försynen bestämt till din vistelse, för en ordentlig diet och möda din kropp med vad Du kan uthärda, och lämna resten åt en mild försyn som har våra öden i sin hand och vars beslut ej kan ändras genom det vi ombyta Ort eller Land.---" (Sthlm 7/2 1817 BLB)

3./Visdom

29.---"Och att använda din egen expression i förstnämnda brev: den som emot vänners och anhörigas råd och förmaningar sagt A, får ock som plikt för sin självkloket och envishet säga B.---"(Sthlm 28/2 1817 LMB)

3./Visdom

55.---"Min vän, du tror dig vara en självständig och mäktig Patron, oberoende av både Lagar, financer och människor, men det är och förhåller sig icke alldeles så. Man må vara huru mäktig som helst så måste man någorlunda rätta sig efter landets bruk och folkets seder där man bor, om man vill undvika fiender, avundsmän och förtal. Jag fruktar det du icke alltid iakttagit dessa försiktighetsmått, annars skulle du icke äga så många av dessa som jag märker dig redan äga---"(Sthlm 15/7 1817 BLB)

3./Visdom

111.---"Den tort du tror dig hava av din närvarande händelse bör så mycket snarare hos allt folk förgätas, som däri icke finnes någon infamie, blott olycka, hetta eller oförsiktighet. - Ditt folk som jag ser nu vara olydiga och uppstudsiga, och varpå jag ej så mycket kan undra, skola snart återgå till sina skyldigheter, så snart de återfå en Husbonde, som hanterar dem med godhet, billighet och rättvisa.

Min vän! Om du följer dessa råd kan du ännu hoppas en nöjd och lyckelig framtid, ehuru mörkt det ock nu ser ut. Vill du åter brådstörta dig i olycka, som säkert sker om du avhänder dig din egendom, så varken kan eller ens vill jag framdeles giva dig någon hjälp.---"(Sthlm 23/1 1818 BLB)

3./Visdom

119.---Jag önskar dig för övrigt, min käre Ludvig, tålamod och ståndaktighet att kunna med sinnesstyrka genomgå de öden dig äro förelagda och som ej kunna undvikas. Under hopp att de snart skola vara slutade och att därefter få njuta ett lyckeligare liv, det du ock med tillförsikt kan vänta om du under denna förföljelsetid tager ett förnuftigt partie.---"(Sthlm 6/3 1818 BLB)

3./Visdom

176.---"Någonting måste vara orsaken till så många fiender och avundsmän. Jag fruktar det du för mycket låtit förstå övertygelsen om en överlägsen förmögenhet, som alltid är stötande för alla folkklasser. För övrigt kan du leva, föra ton och göra depencer som du själv behagar, och varifrån jag icke kan hindra, men i mån som jag ser detta gå till överdrift nödgas jag indraga mitt biträde. Kom ock ihåg att om du en gång ruinerar dina financer så skall du hos dina nu överklagade fiender och avundsmän då finna förakt, köld och åtlöje.---"(Sthlm 25/7 1818 BLB)

3./Visdom

204.---"Har du förlorat förståndet, som ger dig att (kanske på osäkra händer) utlåna sådana summor, då du själv lånar och vet mig svettas för ditt stora förlag. Jag skulle tro dig vara från dina sinnen, innan jag får veta varför och i vad avsikt dessa lån äro gjorda, ty utom osäkerheten är detta ett säkert moyen att få ovänner, då man fordrar betalningen tillbaka.---"(Sthlm 8/9 1818 BLB)

3./Visdom

221.---"men du kommer alldeles icke dit som husbonde eller styresman, det jag inspector Rydberg uppdragit, tvärtom för att hava något beständigt att göra, måste du föra avräkningsböckerna med ståndspersoner och allmoge, och detta med den ordning det vederbör, men gör ej som Ludvig gjorde. Sätt dig ej emot vad han som styresman beskedligen ordinerar, formera ej gräl och partier i Bruket, företag ej någon resa från Bruket utan hans begivande och skoja ej omkring i städerna för att suppa, dola och låna pengar, som herr Ludvig hade för sed. När jag efter dessa levnadsregler om några år får se din stadga, och att du med heder och kunskap kan sköta ett sådant verk, då först, men icke förr, vill jag lämna dig dem under vissa villkor,---"(Sthlm 26/10 1818 LMB)

3./Visdom

255.---"Var förövrigt grannlaga om ditt sällskap och försiktig i valet av vänner och rådgivare. Lägg själv handen vid arbetet på ditt contoïr, och eftersynen av dina arbetare, tro ej att lättja och utsvävningar äro en husbondes perogativ, han blir snarare den första trälen om han vill vara rättskaffens. Bemöt alla (även dina underhavande) med hövlighet så länge det kan äga rum, och var icke självklok i dina företag, men pröva dina rådgivare. Förhäv dig icke över en inbillad rikedom, som kanske kan bliva mindre än du förmodar, men med den Högstes bistånd, bärgelig genom en förständig, tarvelig och med ordning förd hushållning. Dessa och flere moraliska regler har din bror Ludvig ofta glömt, vilket ock kommit och kommer honom rätt illa till pass. Låt se om de hos dig slå djupare rötter.---"(Sthlm 15/12 1818 LMB)

3./Visdom

260.---"I Progressionsläran kan allting vara ganska stort, men ganska litet i jämförelse med ett annat som är större. Jag har lika stor känsla för heder och anseende hos Medborgare som trots någon annan, har därföre i och för sig själv ej sagt mig anse processen, med dårå följande humiliation för en Bagatelle, jag har därmed endast velat säga, att om du använder så mycken kostnad, möda och omtanke på din rättegång, så att din välfärd går förlorad, jämte den nödvändiga subsistencen, så har du gjort en elak Calcule, och den omtalte Cessionis Bonnorum (den du väl utan blygsel ej borde omnämna) anser jag för en lika så lederande Kyrkopall i moralen som den efter domarens hotande kan vara i practicen. Min vän du har ännu ej känt fattigdomen, nöden, behovet, med därtill följande förakt. Jag önskar ock att du aldrig får göra detta rön, men om din olycka skulle vara så stor, då först torde du finna min proportionslära vara riktig, och jag blyges emellertid alldeles icke för parallellen eller

behöver någon eftergift i reflectionerna däröver.---"
(Sthlm 8/1 1819 BLB)

3./Visdom

269.---"Denna representation, om den ock i själva verkställigheten ej varit mer än hälften av det beskrivningen innehåller, skulle göra en vacker effect i Kotzebues vackraste operapiecier. Jag fruktar dock denna anstalt ej gör den goda verkan, som välmeningen åsyftat, men gör denna fatala saken så kostsam och Celébre, som skulle den angå hela folkslag och länder, och sätter menigheten i den övertygelsen att härpå är millioner att våga, som också göra alla hithörande biträden dyra. Den respektable General Gouvernörens deltagande i detta rörande uppträde vill jag alldeles icke betvivla, men fruktar det han hos Kejsaren knappast vågar göra framställningar i en sak, som ligger så långt utom kretsen av hans befattning, och de ordinarie domstolarnas auctoritet redan bedömt. - Jag fruktar vidare det själve Kejsaren kunde anse böneskrifter med sina 150 à 160 namn för en tumulturisk sammansättning av en menighet för att därmed liksom vilja imponera, varmed ingen regering plägar vara amuserad, allraminst den mäktiga Ryska. - Men låt allt gå efter önskan, låt Kejsaren bevekas till nåd på detta folkets förböner, låt Ludvic bliva befriad från detta så kallade nesliga i domens straff.---"(Sthlm 12/1 1819 C.Murray)

3./Visdom

270.---"De omrörde stora nyheter och upptäckter, dem lagen torde komma att behandla, illfänas jag alldeles icke att få veta förrän M.H:re finner för gott att dem yppa. Emellertid önskas det domaren måtte så litet som möjligt anlitas, ty som jag tycker har Ludvic ännu icke stort vunnit på rättegångar. Är emellertid någon större bevislig orättvisa emot honom och under hans tid begången, må han gärna yrka sin rätt, om han kan den bevisa och saken förtjänar beivras. Men härflyter

klandret från min tid, och som ej har inflytelse på närvarande tid, då vill jag efter upptäckten besinna mig, innan jag därom öppnar någon rättegång, varav jag i all min dar varit hatare.---"(Sthlm 12/1 1819 C.Murray)

3./Visdom

47.---"liksom du har en besynnerlig jargon att kalla det illvilja när folk som du är skyldig begära sin betalning. Bästa couren däremot är att ej göra skulder, men jag fruktar att dina så kallade ungdomsbehover fört dig nog långt från denna circel, som även lärer vara fallet med Willebrands fordran.---"(Sthlm 23/7 1819 BLB)

3./Visdom

52.---"Börja du i dess ställe din hushållning, meublering etc. med så mycken tarvelighet som anständigheten vill tillåta, det är lättare att framdeles öka till bekvämligheter om villkoren så medgiva än att minska dem sedan de en gång äro etablerade.- Stola ej på någon förmögenhet efter din Föräldrar, den dageligen minskar, och låna ej örat åt smickrare och matljugare, som vilja inbilla dig något dylikt för att profitera på din lättrogenhet. Vet att du hos din Far står i en rätt vacker skuld, och att vad ditt etablissement nu kostar kommer därtill, som redan vackert lär avknappa det lilla du har att vänta efter dina Föräldrar. Min kära Lasse. Detta är icke bannor, och du gör mig orätt om du tar dem därför. Nej, det är endast råd, dem jag av Faderlig ömhet bör giva, sedan jag har den Chagrin att redan se 2:ne av mina andra barn på branten av sin undergång för överdåd och för stor tanke om sin inbillade rikedom.---(Sthlm 18/7 1819)

3./Visdom

66.---"Din yttran om Willebrands caractère och behandlingssätt gillar jag alldeles icke. Om han av dig flere år haft fordran och förmodeligen flere gånger gjort påminnelser, så var en allvarsam åtgärd därvid

sluteligen ej så olämplig, helst då han själv var i behov. För övrigt tycker jag alldeles intet om det mina Barn redan under min livstid skola leva i fiendskap. Vad skall då hända efter mitt frånfälle? Med osämja, kiv och rättegångar inom en Famille försvinner all välsignelse, huslig tranquillité och välstånd, man förlorar allmänhetens aktning på alla sidor och blir ett ämne för folks åtlöje och förakt, och vad dig själv beträffar, så vinner du i allmänna omdömet ingenting i en hederstvist med Willebrand om ock du hade rätt. Han har mycket mera allmänna tonen för sig än du, och du får alltid orätt i allmänna omdömet. Jag ber dig därför, min käre Ludvig, det jag ock vill förmana alla mina Barn, vara rättvisa emot varandra, och om någon tvist uppkommer, så hänskjuten eder till mig, och skall söka att på billiga grunder bilägga edra tvister, men lämnen dem ej med bitterhet till allmänhetens avgörande.---"(Sthlm 20/8 1819 BLB)

3.1/Visdom

81.---"Detta, min kära Lasse, räknar jag för ett överdåd. Din Far, som likväl bor i huvudstaden, har visst ingen sådan piece till hälften så kostbar och grann. Om du ämnar möblera i proportion så fruktar jag att årssmidet går åt därtill. Du lär väl ej vilja kopiera Ludvig eller Willebrand som lagt nästan hela sitt Capital endast i präktiga våningar. Akta dig för denna galenskap och var hellre tarvelig och självständig än präktig men fattig och beroende.---"(Sthlm 26/10 1819 LMB)

3./Visdom

88.---"vill du draga dessa slutsatser av min tystnad att besvara dina 2nne brever, så lär du just ej kunna pretendera att jag som har tusentals omsorger, gjöromål, förargelse och Chagriner, med mera skall just besvara varje Compliments brev från dig som ej har hundradelen av mina omsorger att bestrida; och om du av denna ordsak vil draga de omskrevne imaginationer så måste jag tillstå att

din slutkonst alldeles icke är riktig - jag vet mig på intet sätt givit dig anledning att tvivla på min kärlek, vänskap och faderliga ömhet, och förstår således ej varifrån du fått dessa underliga griller; ävensom jag alldeles icke gillar dina Philosophiska yttranden det en Allmän Försyn befallt människan att begå brott emot sina Lagar för att få det Gudomliga nöjet att förlåta: - Det vill säga att försynen har behov av ett sådant förlåtelse nöje; och att människan är befald att göra brott för att roga Försynen - Du lär finna min k. Axel att dessa tankar äro omogna, Svårmäktiga och även straffbara; men de hava säkert i brådskan undfallit dig som jag aldrig kan tro vid redigt eftersinnande äga en så fanatisk Relegion - varifrån dig den nådiga Guden bevare; jag är således mycket ledsen över ditt sista brev, däri dina tankar icke äga den redighet som vanligt och där ditt humeur måste varit i mycket exaltation; jag väntar vid tillfälle ditt nästa för att däri finna mera redighet och bättre principer -" (Sthlm 8/11 1819 AUB)

3./Visdom

183.---"Antagandet av din bedagade och fula hushållerska gillar jag i flere avseenden allenast hon är tarvelig, förständig och ordningsfull, men sätt dina måltidstimmar efter Landets bruk och gör dig i Landet ej besynnerlig, du vinner därpå i flere avseenden." (Sthlm 27/6 1820 BLB)

3./Visdom

27.---"För det närvarande lånar jag själv pengar än jag har några att utlåna. Således får den omtalte ???? varken pengar eller creditiv. Jag vet icke vartill detta skulle tjäna om icke för att synas oändeligen rik och detta bör både Du och jag vara ifrån. Låt allenast sköta oss själva och fullgöra egna engagementer med ordning och precision, då är det nog, så tänker jag, men den som vill synas rik lånar själv för att låna andra som hellre taga emot än ge ut penningar." (Sthlm 23/3 1821 BLB)

3./Visdom

Jag råder dig min k. Lasse att ej fika efter detta rykte som medförer många ledsamheter i fall det framdeles ej kan underhållas som allt för lätt kan hända. Jag råder dig således att låta ditt nya etablerade Bo bliva ett tarveligt, hushållsaktigt och anständigt hus utan prakt eller annan lux än den landets förnuftiga invånare nyttja och anständigheten kräver. Gör ditt hus ej tillhåll för sysslolösa dagdrivare eller så kallade Bordsvänner, som finnas på alla ställen där ett gott bord och öppen taffel hålles. Du skall framdeles tacka mig för dessa råd som böra användas genast då ett nytt Bo etableras, därefter är det för sent och ändras svårligen. Hälsningar etc.---
"(Sthlm 14/8 1821 LMB)

3./Visdom

223.---"och hoppas jag det din Wilhelmina ej som de mesta vår tids mödrar genom ett överdrivet kink fördärva sin dotters hälsa, eller genom flathet och tillåtet självsvald gör dess caractere sträv och oböjelig, ett fel som de mesta mödrar nu för tiden begå i likhet med markattan som kväver sina ungar av bara kärlek." (Sthlm 16/7 1822 LMB)

3./Visdom

251.---"Jag gratulerar dig att på detta sätt vara kommen ifrån denna affaire, varmed du annars fått mycket besvär, men jag råder och beder dig att framdeles aldrig ingå någon caution för vilken det helst vara må, men ställ ock dina saker så att du ej behöver någon annans, ty då blir det ena en följd av det andra. Att cavera är sämre än att utlåna, man kan i det senare ej gå längre än cassan tillåter, men i det förra engagera både välfärd och heder, och sedan man börjat därmed tjäna en kan man icke gärne refusera en annan utan få en ovän." (Sthlm 5/11 1822 LMB)

3./Visdom

22.---"men jag hemställer till din egen omprovning, går det an för en husbonde som bör styra för en hel folkskock, bruksdrift och egendomens eftersyn att under en så rymlig tid lämna allt detta åt sitt eget öde utan annan möjlig åtgärd än vad genom brev på så långt avstånd kan uträttas, och månne allmänheten ej skulle få anledning att anse dig såsom en för dina verks styrsel ganska umbärlig person då du utan tvingande nöd under en så lång tid skulle överlämna dem åt sitt öde utan egen åtgärd eller tillsyn. Jag torde få lägga ett skäl härtill. Varmed skulle du under en tid av fulla 9 månader fördriva din tid, såsom skild från alla göromål och befattningar. Jag spår att du innan första månadens slut skulle av sysslolöshet vara så utledsen att du tusende gånger skulle önska dig tillbaka till ditt hemvist, ditt folk och dina vanliga occupationer. Och kanske ännu ett skäl. Människorna i allmänhet taga riktning av levnadssätt, vanor och umgängsfolk. Med den bästa tanke om både din och din älskvärda frus caractere, är jag icke utan fruktan det en 9 månaders Stockholms resa tillbragt i sysslolösa och utan någon förrättning skulle både hos herre och fru förändra begreppet om den husliga sällhet varav ni nu är i besittning. Om jag sluteligen får tillägga det mitt hus just icke är den fullkomligaste hushålls (oläsligt), så vinner förenämnda min fruktan därigenom än mera styrka.---"(Sthlm 28/2 1823 LMB)

3./Visdom

121.---"Till det ingångna nya året önskar jag dig och hela din omvårdnad all självbegärlig lycka, hälsa och all slags förnöjelse. Att med tålmod och undergivenhet kunna emottaga Försynens beslut, och icke genom egna omsorger göra framtiden svårare än den verkeligen kan bliva, utan alltid hoppas det bästa" (Sthlm 6/1 1824 Johan Björkman)

4. Stilistisk förmåga

4.1 Uttryck

4.1/Uttryck

9.---"Han är nu efter sin envisa åstundan engagerad i rysk tjänst och kommenderad till Turkiska gränsen. Vad lycka han härvid framdeles gör lämnar jag därhän, men för närvarande har många av de luftslott ramlat, varom han gjort sig inbillning, men vilka han tror böra underhållas av en Far som är på vägen att ledsna vid hans obetänksamma projecter och depenser utan någon båtnad för närvarande eller framtid.---"(Sthlm 3/5 1816 Broder Johan)

4.1/Uttryck

12.---"ty om du ej tror mig äga Moguls skatter att disponera kan du väl ej vänta det jag just skall låta sådana summor ligga i Bureauen ofruktbara, just för att vänta på dina assignationer, synnerligen som du därom förut icke nämnt ett ord. De skola väl nu bliva betalda ehuru penningebristen är allmän, men på få Contoir skulle detta gillas.---"(Sthlm 22/10 1816 BLB)

4.1/Uttryck

29.---"Vart vill nu den imaginerade Herr Generalen taga vägen? Till Swerge kan du väl ej tänka att återkomma, alla människor skulle peka finger åt en sådan vindbäutel och jag skulle blygas att visa en sådan son.---"(Sthlm 28/2 1817 LMB)

4.1/Uttryck

57.---Du säger den tillämnade resan vara nödig för att disipera. Så talar Furstar, Magnater och dagdrivare som nödgas vidtaga denna utväg för att mörda en tid den deras lättja ej kan på annat sätt använda. Jag och mina gelikar behöver ej sådana konster för att använda tiden som genom nyttiga och nödvändiga göromål alltid blir för kort. Om du vill och förstår att efterse din egendom, behöver du ej att som en galning resa hundratals mil i främmande land för att söka disipation och employ för din tid.---"

(Sthlm 15/7 1817 BLB)

4.1/Uttryck

59.---Jag vet ej vad mina pojkar har för en tanke om sin Far, de måste tro honom äga fortunati önskehätt eller ett Furstendöme att beskatta, varförutan de ej kunde till nyckfulla företag och barnsliga depencer av honom preja så betydliga summor som redan skett. Men han har inga av dessa tillgångar och står ej längre ut med denna hushållning.---"(Sthlm 15/7 1817 BLB)

4.1/Uttryck

64.---"Han berättar för övrigt det han genom nämnda på sysslan gjorda depencer bragt sig ända upp till 200 Rrs lön (som knappast förslår till avlöning för hans dräng) samt en inquartering i jordkulor, där grodor, ödlor, Torraker, Sirsor och loppor äro han sängkamerader. Ja, detta kallar jag väl hushållat med sin Fars dyrt förtjänta penningar, men han har så velat.---"(Sthlm 5/8 1817 BLB)

4.1/Uttryck

70.---Jag är högst förundrad att se denna saken göra så mycket uppseende och att du däri skall vara invecklad på ett så ofördelaktigt vis. Du måste antingen genom sättet att vara skaffat dig en hop ovänner och avundsmän i Landet, eller är detta spel uppfunnet av en liga för att preja dig på penningar.---"(Sthlm 5/9 1817 BLB)

4.1/Uttryck

132.---"Jag väntar som fågeln efter dagen att få höra utgången av av din affaire i Hof Rätten, och resultatet därav, men ännu hörs det ej av,---" (Sthlm 27/3 1818 BLB)

4.1/Uttryck

179.---"Den som aldrig förtjänt en plåt om året och troligen aldrig kommer i Cas. att göra det, tycker väl denna summa vara en Bagatelle, men den som genom arbete

och nattvak skall sammanträla den, ser saken helt annorlunda.---"(Sthlm 24/7 1818 LMB)

4.1/Uttryck

205.---"Min kära Ludvic! Av denna uppdragna tavla lärer du finna, det din hittills förda hushållning ej kan bära sig, du vandrar med stora steg mot din Banqueroute, och det ser ut, som ville du antingen med berätt mod eller lättsinnighet draga mig och dina anhöriga med i fördärvet. Sansa dig litet och storma ej på din välfärd, som redan fått en dödlig blessure. Den torde än kunna hjälpas, men icke utan förändrade principer och handlingssätt.---(Sthlm 8/9 1818 BLB)

4.2 Ironi

4.2/Ironi

30.---Men apropos! Vad menar du i Quittencet med ordet Årsappointement, eller hur högt ämnar Herr Generalen det beräkna? Vet du min käre Junker, det jag på circa 12 månader sedan du kom till Pettersburg genom Sterky låtit tillställa dig Rr 11.000. Vilken Rysk officer (om jag undantar de högsta Generalsgraderna) har råd att göra en sådan deponce, helst i en avlägsen province, och detta för en pojke som varken är eller kunna bliva någonting.--"(Sthlm 28/2 1817 LMB)

4.2/Ironi

56---"du fått en egendom som bör giva dig en tillräckelig utkomst NBe med en god eftersyn, förnuftiga anstalter och en tarvelig levnad, men den är alldeles icke ställd varken på Italiensk eller Ryska lustresor, stora grannlåtstall eller dylika depencer som väl kunna göras av en Österrikisk Esterhahse, en Engelsk Bedford eller en Rysk magnat med 2000 bönder, men icke är varken nödvändig eller passande för en liten Borgareson, vars hela merit består i den egendom han fått av sin Far, men icke själv förvärvat, och som då denna egendom är borta eller för

mycket graverad, återfaller i mörker och förakt.---"Sthlm 15/7 1817 BLB)

4.2/Ironi

217---"Min Herre berättar däri det Senaten besiktigt anläggningen till Kopparhammaren. Jag förstår ej vad Senaten har att göra med denna byggnad, eller är den så präktig att den förtjänar en sådan Regeringens uppmärksamhet?---"(Sthlm 16/10 1818 C.Murray)

4.2/Ironi

217.---"Jag kan väl ingenting yttra om den Kongl. Kopparhammaren förrän jag får se den åberopade planritningen, men nog ser jag det Ludvic arbetar på sin Ruin med fulla händer, vari han också snart tycks reussera.---"(Sthlm 16 /10 1818 C.Murray)

4.2/Ironi

232.---Men allvarsamt: Jag förvånas över denna galenskaps-tillställning, som kunnat passa för en Kongl. eller minst furstlig person, men alldeles icke för en privat man, som är på vägen att göra Banqueroute --- (Sthlm 13/11 1818 BLB)

4.2/Ironi

232.---"som sitter i fängelse för ett anklagat brott, som plågar sin Far med utgifter till dessa galenskapers bestridande, och som ger allmänheten begrepp om omätliga rikedomar, som ännu mer reta avunden, och som ger dina domare och Advocater anledning att avtappa din överflödiga rikedom.---"(Sthlm 13/11 1818 BLB)

4.2/Ironi

235.---"Den nu änteligen ankomna planritningen har jag med verkelig förvåning betraktat. Om den vore verkställd för en Kongl. eller furstelig person, så torde den vara rätt bra. Den grävda insjön, det höga vattenfallet och Cascaden, den prydliga smedjan mittför det fursteliga

palatset bör göra en god effect för en Seigneur, men privat folk av medelmåttiga villkor pläga göra något avseende på kostnaden och nyttan vid sina företag, men detta lärer alldeles blivit förgätet vid planens uppgörande, och Herr Ludvig tyckes härvid hava glömt både ändamålet med byggnaden och sina tillgångar att bygga med.---"(Sthlm 13/11 1818 C.Murray)

4.2/Ironi

235.---"Jag förstår ej också vad den omnämnda Senatens besiktning på denna nya anläggning vill säga, eller vad den hade göra vid en privat anläggning, om ej för att giva den en viss Celebrité och övertyga folk om ägarens omätliga rikedomar, som har råd att göra sådana galenskaper. Härav blir följd det Herr Ludvig endast ökar antalet av sina förut nog många avundsmän och ger de snåla advocaterna i hans fatala processe anledning att avtappa något av detta överflöd.---"(Sthlm 13/11 1818 C.Murray)

4.2/Ironi

239.---"Vad angår besiktningen på Kopparverket så är det M.H. själv som berättat den skola ske genom Senatens Ledamöter, och därpå stadga sig mitt svar. Nu ser jag därmed förstås Bergmästaren, som kan låta höra sig. Att tillståndet till Kopparhammarens inrättning skall vara så svårt förstår jag ej.---"(Sthlm 27/11 1818 C.Murray)

4.2/Ironi

259.---"Jag ser du ämnar skicka Lasse till Pettersburg för att där bedriva denna ansökning. Jag fruktar det han, en liten avskedad Capten, och vars skicklighet att negociera i sådana saker, jag icke känner, lärer föga kunna uträtta varken till saken, eller dess snara avgörande. Emellertid är det säkra vid denna anstalt att depensen härvid förefaller kanske dryg nog, och vilket allt försämrar din economiska ställning. ---"(Sthlm 8/1 1819 BLB)

4.2/Ironi

102.---"vad kan du uträtta i Wasa? Studerar du Lagfarenheten vid Hofrätten? Nej! Sysselsätter du dig med Handel och Hantverk? Nej! Nå, som en människa med frisk kropp och i sina bästa år, ej kan vara alldeles utan sysselsättning, så lär för dig under denna Sejour ej annat återstå än Spela, Dricka och roa sig, vilket allt kostar penningar och varmed man ej så alldeles kommer till rätta på landet. Nå, lycka till, min k. Lasse, du börjar din bana just på samma ända som Ludvig, slutet bör väl även bliva det samma, att du är ruinerad inom få år. Du blir säkert en ansedd person i Wasa, Son av den omätligt rika Björkman och Herre till Seigneurierne Kimo, Orrisberg, Oravais, Keppo etc. etc., kan du ej leva annars än på stor fot, ej spela annat än Höga Spel, därigenom får man vänner, synnerligen om man tappar och trakterar, lovar och kaverar. - Dessa så kallade matvänner äro ett hederligt folk, de skola aldrig disputera din inbillning såväl om din Fars förmögenhet som dina egna stora revenuer Nbe så länge dina penningar räcker, eller du kan få låna. - Huru emellertid Bruken bliva skötta såsom varande utan eftersyn lämnas därhän. Under min tid voro de väl längre tid utan min personliga närvaro, men jag hade då förslager och Böcker till rättelse, och förstod att granska dem. Nu hava de förmodeligen varken det ena eller andra. Huru denna din Sejour ej kostar mer än på Kimo lär du få svårt att bevisa, ävensom det skäl du tagit till din Wasaflyttning att därifrån hava närmare till Orrisberg Magazin, som skola fordra en så nödvändig eftersyn. Vad är detta för Barnjoller? Måne inte Kimo och Oravays fordrar flerfaldigt mer eftersyn!---"(Sthlm 30/11 1819 LMB)

4.2/Ironi

105.---"P.S. Jag hade under vintern tänkt uppköpa och beställa det nödigaste för ditt tillämnade etablissement på Orrisberg, men sedan jag sett dig påfinna den

oförväntade utväg att förlägga din Hovhållning till Wasa, så lär dessa anstalter ej behövas.- Bliva också ej påtänkta så länge jag hör dig residera i sistnämnda Stad, där man nog får vad som behövs så länge man har friska penningar eller får låna på sina stora Gods." (Sthlm 30/11 1819 LMB)

4.2/Ironi

107.---"Men det ena skall väl vara i proportion efter det andra. Man behöver goda lås, om näsvisa Creditorer skall kunna utestängas, men nog lära försöka dess styrka." (Sthlm 3/12 1819 C Murray)

4.2/Ironi

175.---"men med den begärda Betjenten tager jag alldeles ingen befattning, som jag tycker vara onödig då din uppässning ej bör vara förnämre än det en sådan bör kunna fås på stället med mindre kostnad, men vill du ha en kammartjänare eller hovmästare eller dylikt förnämnt, så medger jag nödvändigheten att få den härifrån." (Sthlm 2/6 1820 LMB)

4.2/Ironi

145.---"Jag tycker annars att då du som kusk har dyrlegde Zimmerman så skulle ditt fursteliga stall för resten kunna vara skött av stalldrängar dem du kunnat hava för 1/4 av vad denne får. Min eller rättare sagt min Hustrus kusk har i ett för allt ej mer än 100 Rd Rgds och maten, men bevars att den rike Ludw. Björkman skulle kunna nyttja stalldrängar för mindre än 200 Rd lön, då de skola uppsökas i ministerhusen och transporteras från och till Stockholm. Din hovmästare, din kammartjänare, dina lakejer lära väl vara lönta efter samma norm och kunna väl ej annat vara då de stå i en så förnäm herres tjänst.---"(Sthlm 30/11 1821 BLB)

5. Tidigare historia

5./Tid.Hist.

52.---"Emellertid och i denna ovisshet om sakens beskaffenhet och utgång vet jag ej om jag äger courage att denna sommar hälsa på dig och mitt annars så älskade Fischars, dit jag förut varit van att komma som en liten Furste, älskad av mitt folk och aktad av allmänheten, men nu skulle visa mig som Far för --- ack, min kära Ludvig jag uthåller ej med dessa mörka betraktelser.---"(Sthlm 27/6 1817 BLB)

5./Tid.Hist.

57.---" - Detta torde lära honom att med litet mera ordning och förstånd hantera sin Cassa, veta vad penningar äro värda och bedöma vad slags depence för en förnuftig man äro nödvändiga. Din Far, som i djupaste Fattigdom måst genomtraska sin värld, har måst taga lektioner ur denna Skola, och som ej bekommit honom illa. ---"(Sthlm 15/7 1817 BLB)

5./Tid.Hist.

118.---"Du vet väl varför jag till dig sålde dessa verk, näml. för det jag som Svensk icke fick eller kunde dem behålla.---" (Sthlm 6/3 1818 BLB)

5./Tid.hist.

176.---"Jag har i 40 år varit ägare av finska verken, och därvid nästan aldrig haft varken fiender eller avundsmän, men jag har ock varit Modest, foglig, nedlåtande och hushållsaktig." (Sthlm 25/7 1818 BLB)

FlgHes
tu 1.1

5./Tid.hist.

9 Jag påstår ej det den gamla styrelseformen är utan fel, som kunna och böra rättas under en kunnig husbondes egen närvaro och efter moget omprövande av följderna på en sådan nyhet, men jag vet ock det att de gamla formerna äro byggda på 40 års erfarenhet både hos den som projecterat och befallt dem, huru många considerationer, jämkan och bråk förefallit innan de kommit i det skick de

9 185

voro vid min skilsmässa, då också verken gåvo ett ganska anständigt revenue. Jag skulle således tycka (ehuru du gör i din sak som du tycker) att du låter alla dessa nyheter vila tills dess du en gång själv kan dem verkställa, som bör ske efter mogen överläggning,--- "(Sthlm 14/8 1818 BLB)

5./Tid.hist.

247.---"Din anmärkning över Egendomshandelen, att dess åsatta värde skulle dig vara för högt beräknat, är obefogad, otacksam, och jag vågar säga skamlös. Tvärtom, du har fått den för mycket underpris, och vartefter de givit mig revenue, då jag den ägde.---"(Sthlm 15/12 1818 BLB)

5./Tid.hist.

Din Far utgick just vid samma ålder från sina Föräldrars hus till ett främmande land utrustad med 15 daler sivermynt, vilket är allt det arv han från sina Föräldrars hus förr eller sednare njutit;---"(Sthlm 152/4 1819 AUB)

5./Tid.hist.

99.---"Då jag först kom till Finland 1778 (för 41 år sedan) bjöds mig Bröttorp jämte 2:ne frälsehemman i Djeknekulla för Rd 4.000 Bco, nu sedan våra penningar så försämrats jugerar jag det med berörda 2:ne frälsehemman vara värt Rd 10 högst 12.000 Bco Svenskt pappersmynt, men också ej mera, ty Bröttorp är till inägor en dålig gård, med dålig åbyggnad och en dålig local.---"(Sthlm 19/11 1819 BLB)

5./Tid.Hist.

21.---"Det är annars besynnerligt att din masugn kan gå så illa med förenämnda 2ne malmsorter, om du vill låta genomse masugnsböckerna skall därav finnas att före min befattningstid 1778 och även ett långt stycke in på 1780-talet visste man vid Orravays aldrig av annan malm än Utö

med 1/3 eller 1/4 tillsättning av Herrängs. Det var först på 1780 eller 1790 talet som jag började med tillsättning av andra malmer dem man då på drägliga forlöner kunde få, men som nu ej äro att påtänka.---"(Sthlm 28/2 1823 LMB)

6. Ekonomi/Förmögenhet

6/Ekonomi

3.---"Rätta dig icke efter andras prat om min rikedom. Den är visst icke sådan som ryktet berättar, och om du tror att Ludvig fått Finska egendomarna, så är du illa underrättad, han har därför utgivit sina skuldsedlar på betydliga summor, ty en mor och 5 övriga syskon måste väl hava något att leva av efter min död.---" (Sthlm 9/4 1916 LMB)

6./Ekonomi

28.---"Du borde kanske vara den första yngling i Riket, som från en levande Far med hustru och 6 barn får disponera så mycket helst från ett Bo vilket ej är så förmöget som du och dina anhöriga tycks tro.---"(Sthlm 7/2 1817 BLB)

6./Ekonomi

132.---"Mitt hushåll med 18 dageliga personer i huvudstaden kostar Rd 16, 17 á 18.000 Rgds om året, och jag blyges därför. Huru mycket mera då en fästningsfänge, låt ock vara med en dräng, och som ingen ostentation har att bevara, att göra depencer av en Summa som knappast någon av våra högsta Embetsmän äga i lön. Sannerligen jag hade tyckt det Rd 3.000 Rgds härtill varit överflödigt, men jag ser det du med berätt mod kastar dig i eländets djup.---"(Sthlm 3/3 1820 BLB)

6./Ekonomi

242.---"Jag har calculerat mina revenuer som genom nedsättning på skepp, Lantegendomar m.m. äro ganska mycket förminskade emot förr, och varav jag ser det jag

ej har råd att eftergiva dig räntan på inventarierna, ehuru gärna jag det skulle göra." (Sthlm 7/11 1820 LMB)

6./Ekonomi

33.---"ty att säga sanningen behöver jag i närvarande alla resourcer som kunna ingå då Lantegendomar giva ingenting, då hyror och järn falla och skepp i stället att inbringa draga penningar ur cassan, Banqueroutter tillstöta, incasseringar gå trögt och oförväntade utgifter inträffa,---"(Sthlm 19/4 1821 LMB)

6./Ekonomi

51.---"som ock att efter moget övervägande av min förmåga besvara din proposition om räntan för din hos mig häftande skuld. Detta är dock icke så lätt och jag har i denna sak icke så fria händer som du tyckes tro, om jag icke ännu i min livstid vill se mig själv med hustru och övriga barn alldeles ruinerad, du skall veta att jag har nödvändiga utgifter till ett drygt hushåll, en slösaktig hustru, en olyckelig av sin man i grund ruinerad dotter, en dryg contoires Betjäning, ett kostsamt stall, en stor contribution, med många flere nödvändiga utgifter och vilka alla jag med största möjliga inskränkningar ej kan nedsätta under Rd 30.000 Bco om året, men varifrån skola de tagas då Willebrand filouterat mig och min dotter på mer än 150.000 Rd Bco, skeppen vari ligger ett stort capital i stället för att giva vinst dageligen fordra tillskott, lantegendomarna giva i anseende till sädens nedsättning en högst ringa bagatelle och knappast 1/3 del av det vanliga. Häri består nu all min egendom som visst icke på långt när förslår till förenämnda kostnaders bestridande om icke dina intressen skulle därtill bidra, så mycket säkrare som även Grönzinka Bruk nu mera göra en högst miserable revenue, sedan järnet från 21½ Rd nedfallit till 18 a 17½ Rd, men kostar i tillverkning lika mycket som förr. Döm då själv min vän vad en Far även med den bästa vilja bör och kan göra för en son som i överdåd förslöst så enorma summor även under

det Fadren i alla sina brev bett, hotat och förmanat honom till förnuft och hushållning. Men jag äger nu varken tid eller lynne att vidare orda om dessa sorgliga ämnen då tusende slags besvär upptaga mina dagar och nätter, utan vill med första och efter mognare överläggning giva dig mitt beslut till känna." (Sthlm 8/6 1821 BLB)

6./Ekonomi

69.---"det senare vore en affaire av 60 a 70,000 Rd Bco, på min egen, din Mors och övriga Barns bekostnad, varigenom vi skulle försättas i ett fullkomligt fattigdoms tillstånd,---"(Sthlm 13/7 1821 BLB)

6./Ekonomi

145.---"Jag har vid liv och själ icke mer än en dräng, huvudsakeligen för resor och är själv både hovmästare, kammartjänare, barberare och ofta dräng. Nå, nå, min k. Ludwig, vet att den rika Rosenschütz som ärvt 10 tunnor guld, hos mig anbudit sig som stalldräng, sedan han genom liderlighet, högfärd och överdåd försänkt sig i detta djup av elände. Spegla din framtid i denna tavla och se vad du har att vänta. Jag hoppas så nedstiga i graven förrän detta spectacle kommer att uppföras, men som säkert ej utebliver.---"(Sthlm 30/11 1821 BLB)

6./Ekonomi

151.---"Vad mig beträffar så har denna olyckeliga måg med sin hustrus bifall av mig utprejat Rd 130.000 Bco såsom på hennes Fäderne och Möderne arv, vilket dock är mer än vad han i detta avseende möjeligen kan vänta, och för vilken summa jag ingen ersättning i Willebrands concours begärt. Han har utom dess på eget namn av mig undfått contante penningelån för nära Rd 100.000 Bco varföre jag dock till någon ringa del har sämre och bättre säkerheter, ehuru de ej så snart kunna realiseras. Jag har hustru och 6 barn som alla fordra understöd. Om jag således ej vill se dem och även mig själv ruinerade så

lärer en var kunna finna det jag efter sådana och andra förluster ej kan ytterligare göra någonting för denna olyckelige måg eller hans creditorer, bland vilka jag torde vara mest att beklaga.---"(Sthlm 18/12 1821 Greve Tage Tott)

6./Ekonomi

217.---"Min vän, det är icke så, du bör veta att genom Willebrands filouterier och Ludwigs fäaktighet, och även ditt förskott inberäknat, är jag och min förmögenhet reducerad till en point att de övriga arvingarna lära få ganska litet. Slå således ditt förväntade stora arv alldeles ur hågen och se till att du kan bärga dig på ditt Kimo. Man får ej vara obestämd i conseqventa saker, och man byter ej om egendom så lätt som militäriska tjänster." (Sthlm 7/7 1822 LMB)

7. Hälsotillstånd/Vigör

7./Hälsa

6.---"Jag tackar dig för din yttrade åstundan att i sommar vilja se mig på Fischars. Jag skall visst komma om jag mår så väl. Men att säga sanningen har min hälsa och livskrafter, sömn och matlust denna vinter synnerligen avtagit, mina tänder alldeles förlorade. Med ett ord: Jag ser någon catastrophe till mötes, varmed jag också är alldeles icke missnöjd.---"(Sthlm 3/5 1816 Johan)

7./Hälsa

99.---"Jag vill icke betunga ditt närvarande beklagliga tillstånd med beskrivningen av din Fars lugn, humeur och hälsa vid underrättelsen om dessa oväntade och högst förkrossande händelser, men du bör veta att du därigenom slagit en spik i din Fars likkista som genom denna Chagrin snart bör vara färdig." (Sthlm 16/12 1817 BLB)

7./Hälsa

151.---"Nej, min kära Lasse, tvärtom, din nuvarande belägenhet och utsikten för din framtid sysselsätter dag och natt mina bekymmer i bredd med andra obehageligheter, varav min ålderdom blivit besvärad och däribland Ludvigs alldeles oförväntade öde, sedan jag trott åtminstone honom vara försatt på en lyckelig bana. Dessa händelser och missräkningar hava så nedsatt mitt humeur och utmattat min tankeförmåga att jag har varken tranquillité, sömn eller matlust.---"(Sthlm 22/5 1818 LMB)

7./Hälsa

151.---"Detta brev hade bort avgå den 31. Marty, men innan det hann slutas blev jag attackerad av en fatal kikhosta som hållit på att kväva mig, den continuerar väl ännu och jag håller mig inne, dock är det värsta, åtminstone all fara förbi, varigenom jag blivit iståndsatt att sluta på nedanstående dato." (Sthlm 31/3 1820 LMB)

7./Hälsa

156.---"Mamma och syskonen må väl och låta hälsa, jag har emot vanligheten varit krasslig en 8 dagar, men är nu på bättringen. Med all faderlig ömhet etc." (Sthlm 14/4 1820 BLB)

7./Hälsa

197.---"Med min överresa i höst ser jag ingenting annat kunna uträttas än vad genom correspondence kan ske. Om jag allenast får dina frågor uppgivne vill jag därpå lämna så fullständigt skrifteliga svar och upplysningar som jag munteligen och närvarande på stället skulle kunna giva, ty icke lär du kunna pretendera att en gubbe av 75 år med svag syn och ännu sämre minne skulle på Fischars kunna revidera 4 a 5 års böcker, vartill skulle åtgå flere månader." (Sthlm 4/8 1820 BLB)

7./Hälsa

11.---"I hoslagde Mammans brev lär hon berätta sitt och syskonens välstånd varifrån jag också ej bör återtaga mitt ehuru ålderdomen som oftast gör sig påmind. I synnerhet har jag de sednare veckorne börjat höra illa och är på vänstra örat nästan döv." (Sthlm 2/2 1821 BLB)

7./Hälsa

27.---"Jag ser dig av läkaren nu vara avrådd från den cour som förut ansetts så nödig. Olycklig den som nödgas falla dessa kvacksalvare i händer. I mitt 76 år har jag än aldrig behövt dem, men jag har ock mera hushållat med min ungdom än vår tids ynglingar." (Sthlm 23/3 1821 BLB)

7./Hälsa

52.---"emellertid är mig en ren omöjlighet att i år kunna komma till Finland, ty utom mina förra vanliga och trälsamma göromål har jag nu på min höga ålderdom och avtagande kroppskrafter, syn och hörsel, fått en tillökning av Ullas etablissement som jag nödgas hemtaga från sin avvekne mans bo, naken som nålen, och framdeles underhålla så gott jag kan." (Sthlm 8/6 1821 BLB)

7./Hälsa

52.---"Döm då själv om jag med en gammal utmärglad kropp och sådana hinder kan företaga en sådan långresa." (Sthlm 8/6 1821 BLB)

7./Hälsa

85.---"Nyss hemkommen från en 14 dagars resa åt Sätuna och Grönzinka" (Sthlm 14/8 1821 LMB)

7./Hälsa

255.---"Jag har circa 14 dagar varit och är ännu illamående så jag icke får lämna sängkammaren, men tror mig nu vara på bättringen. Mamma är ock ej alldeles rask, men småsyskonen må väl och låta hälsa." (Sthlm 6/12 1822 BLB)

7./Hälsa

258.---"Emot all vana har jag en par veckor varit och är ännu illamående så att jag måst vakta sjukkammaren, är dock nu åter på bättringsvägen och hoppas snart bliva återställd men med förlust av hörseln på ena örat som jag i denna battalie alldeles förlorat." (Sthlm 9/12 1822 AUB)

7./Hälsa

261.---"Jag har mot all vana nära 3 veckor varit illamående och är det ännu så att jag nödgats vakta sjuksängen och jag har med största möda kunnat fullborda detta brev. Nog tyckes jag vara på bättringsvägen men de 78 åren framkasta så många hinder däremot att jag ej kan säga huru striden slutas." (Sthlm 9/12 1822 LMB)

7./Hälsa

2.---"P.S. Min hälsa som någon tid varit vacklande är nu till det mesta återkommen, dock med förlust av hörseln på ett öra, som dock var skäligen gott pris." (Sthlm 27/12 1822 LMB)

7./Hälsa

3.---"Vad mig beträffar så får jag nu för första gången berätta dig det jag nu nästan i 2ne månader emot all vana varit sjuk men ej alltid sängliggande, dock oförmögen att lämna sjukkammaren, en odräglig hosta som lämnar mig ro varken natt eller dag med en olidelig huvudvärk som till större delen borttagit hörseln på vänstra örat, med sömnlöshet och matleda med åtföljande matthet som borttagit alla krafter. Jag tyckes väl nu vara något på bättringsvägen (utom hörseln) men jag tror mig aldrig återkomma till min förra vigör. Men min k. Bror, vad vill man härom säga. Jag har visst ingenting på Forsynen att klaga, då jag förut under snart 80 år njutit en oavbruten god hälsa, så får man tacka Forsynen för det framflutna och underkasta sig det tillkommande. Emellertid ser jag väl det min förvandling ej kan vara så alldeles långt

borta, den jag ock icke fruktar med en redlig vandel, ett gott samvete och förtröstan på den Högstes nåd, hoppas jag kunna emottaga denna händelse med undergivenhet och tålmod. Mätte kroppsplågor ej göra den för mycket bitter." (Sthlm 7/1 1823 Johan)

7./Hälsa

21.---"För din nyårsönskan och gratulationen till min hälsas återställande underlåter jag ej hålla dig räkning, med det varmaste Fadershjärta för en son som så mycket intresserar sig för en Faders välgång. Vad min hälsa beträffar så är den under full förbättring ehuru jag än ej kan vara mycket ute i fria luften, även är hörseln något förbättrad sedan jag på ena armen låtit öppna en fontenelle som jag beständigt lærer få behålla." (Sthlm 28/2 1823 LMB)

7./Hälsa

28.---"Min hosta är ännu den samma som förut, men jag är dock därmed ganska belåten om blott något annat ont ej därigenom uppkommer." (Sthlm 6/5 1823 Math.Ziedner)

7./Hälsa

38.---"Min hälsa går alla dagar till förbättring och hörseln har även något tilltagit, så att jag nu börjar gå ut om dagarna." (Sthlm 21/5 1823 LMB)

7./Hälsa

43.---"Ditt Kära brev (utan dato) erhöll jag med sista posten. Jag har så nyligen skrivit Dig till att jag nu icke har annat att tillägga än det min hälsa förbättrar sig alla dagar, samt att i anledning av Din yttrade åstundan härvid sända Rd 100 Bco, varföre jag Din räkning belastat." (Sthlm 28/5 1823 Johan)

7./Hälsa

53.---"Min hälsa som nästan sedan Decemb. månads början varit kinkig och som oftast hållit mig vid sängen, börjar

nu bliva bättre, men där den förr varit kommer den väl aldrig mer." (Sthlm 11/4 1823 BLB)

7./Hälsa

121.---"Min hälsa är emot förledna sommar, om icke just förbättrad åtminstone ej försämrad, jag har inga plågor, om icke en besvärlig hosta som hindrar sömn och matlust, men en fortfarande matthet hindrar mina vanliga promenader och säkert har elaka följder. Dock får tålmodet och förtröstan hjälpa vad som felar." (Sthlm 6/1 1824 Johan)

7./Hälsa

127.---"Jag har på några dagar varit rätt dålig, men tycks i dag vara något bättre, så att jag kan skriva dessa rader." (Sthlm 26/1 1824 AUB)

7./Hälsa

129.---"Då jag flere dagar varit och är rätt illamående av svaghet, sömnlösa och saknad appetit" (Sthlm 2/2 1824 AUB)

7./Hälsa

134.---"Jag har några veckor varit rätt illamående, men är nu vida bättre och vore det än mer om ej bekymmer över vår fatala vinter som hindrar all rörelse vid Grönzinka samt många andra omständigheter förorsakade mig en huvudyrsel som ej kan övervinnas." (Sthlm 10/2 1824 LMB)

7./Hälsa

Dessa föreställningar göra ett sådant intryck på mitt förut genom svindel och huvudvärk tourberade huvud, att jag mera härav än andra kroppsplågor är besvärad, vilka senare till större delen äro förbättrade.---"(Sthlm 16/2 1824 AUB)

7./Hälsa

137.---"Jag är nu alldeles frisk utom det jag ej kan gå utan att falla, samt en odräglig svindel eller huvudvärk som plågar mig natt och dag och som gör mig oredig, huglös och nedslagen, sensible för alla intryck, lägger jag på inbillningen vad jag förut tagit lätt, med ett ord jag känner aldeles icke igen mig själv." (Sthlm 23/2 1824 AUB)

7./Hälsa

156.---"Jag är visst icke ännu stort bättre än förut, mina ben vilja icke bära mig och mina armar äro så borttagna det jag svårligen kan skriva som du själv lär kunna se, men det värsta är en olidelig huvudvärk som plågar mig natt och dag och lämnar mig ingen minuts vila." (Sthlm 30/3 1824 LMB)

8. Resor

8./Resor

74.---"Jag har några dagar varit på Sätuna hos Willebrand ---"(Sthlm 27/9 1817 BLB)

8./Resor

127.---"Ehuru motbjudande det ock kan vara att i närvarande omständigheter se min förut så mycket älskade och indräktiga Finska verk, lärer jag dock bliva nödsakad att i Sommar göra en Visite på Fischars.---"(Sthlm 13/3 1818 C.Murray)

8./Resor

168.---"jag ännu ej visst kunnat decidera min överresa till Finland i sommar, men om 8 dagar vid min återkomst från Sätuna, dit jag nu reser, skall det avgöras. Min ålder med sina följder, samt flere andra motbjudande omständigheter gör mig denna resa nu långt mindre nöje än förut, då den varit min hälsa, tidsfördriv och vällust.--" (Sthlm 23/6 1818 LMB)

8./Resor

169.---"En liten Bergslagsresa på 8 - 10 dagar, den jag i afton anträder, hindrar mig att före återkomsten vidare skriva.---" (Sthlm 26/6 1818 Carl Murray)

8./Resor

171.---"I går morgons hemkommen från en 10 dagars Bergslagsresa---"(Sthlm 10/7 1818 C.Murray)

8./Resor

175.---"En Bergslagsresa åt Grönzinka och flerstädes har hindrat mig att förrän nu besvara dina 2:ne---"(Sthlm 25/7 1818 BLB)

8./Resor

177.---"Om således Finska resan möjl. kan ske i år, blir det ej förrän i September, helst jag ej kan eller vill göra resan utan Willebrands sällskap, ty för att säga dig sanningen är även min hälsa, ej genom ålderdom men av Chagrin, nattvak och besvär så på upphällningen att jag icke igenkänner mig själv.---" (Sthlm 25/7 1818 BLB)

8./Resor

183.---"Som M.H:e av mina förra sett nödgas jag uppskjuta min tillämnade finska resa åtminstone till slutet av nästa månad, och ankommer på omständigheterna om den även då kan bliva av för detta år.---"(Sthlm 24/7 1818 C.Murray)

8./Resor

254.---"få vi vid min V.G. (Vill Gud - HT:s anm) nästa sommar skeende ankomst till Österbotten efter mitt gottfinnande överenskomma---" (Sthlm 15/12 1818 LMB)

8./Resor

283.---"då jag V.G. (vill Gud - Sigrid Örnmarks anm.) nästa July månad kommer till Kimo, då jag hoppas se förl. års böcker avslutade för att kunna uppgöra Ballancerna

och inventariernas värden till samma års slut.---"(Sthlm 26/3 1819 LMB)

8./Resor

II-16-5.---"Då jag i månadens slut ämnat mig till Grönzinka hade jag till dess tänkt munteligen besvara dina k. Brever under 23 Marty, 9 & 15 April, men som jag ej är rätt säker när denna resa kan företagas, får jag nu skrifteligen besvara det Huvudsakliga därav.---"(Sthlm 17/5 1819 AUB)

8./Resor

25.---"Mitt sista var av 8 dennes, då jag redan undfått M.H:res av 19 Maji vid hemkomsten från en liten Bergslagsresa---"(Sthlm 29/6 1819 C.Murray)

8./Resor

29.---"Då min hälsa och krafter, mindre av ålderdom och krämpor än sorg och Chagrin, dageligen avtaga, är en Finsk resa mig nu ganska motbjudande, ehuru angenäm den förut varit. Jag hade likväl trott mig nödsakad att den till Kimo i Sommar företaga för att med Lasse reglera om hans nya etablissement, men jag är nu nästan osäker om jag vågar den företaga. I alla fall lär jag knappast få se Fischars och än mindre Sveaborg eller Tavastehus, därtill har jag varken tid eller lynne.---"(Sthlm 2/7 1819 BLB)

8./Resor

34.---"Jag hade ämnat företaga min Österbottniska resa redan i förra veckan, men oförväntade hinder (varibland Willebrands oförsiktiga tillställningar utgöra en dryg del) hava vållat det jag än är kvar, och kan ännu ej bestämma när den kan företagas, som väl dock måste ske, ehuru det blir sent på året, då ditt etablissement det nödvändigt fordrar.- Men knappast tror jag mig komma till det granna men ruinerade Fischars, än mindre till Sveaborg där Ludvig för ett år fått Logis och allra minst

till Tavastehus, där han har sin nyligen utvalda Fästmö, Fröken Hjärne. Att säga sanningen gör jag nu dessa Finska resor med mycket mindre nöje än förut, just icke för det ålderskrämpor mig ännu så alldeles överväldigat, ehuru de sig börja infinna, men för det nästan alla mina uträkningar att se mina Barns lycka så alldeles oförväntat slagit fel.---"(Sthlm 6/7 1819 LMB)

8./Resor

41.---"Uppehållen av de förenämnda hinder som snarare till- än avtagit, går jag här ännu utan att kunna decidera när resan kan företagas, vilken med var dag blir obehagligare i mån som hösten och den mörka årstiden nalkas. Jag börjar rättnu frukta att den i år ej kan företagas, som skulle vara mig oändeligen smärtande, då vi nödvändigt borde hava munteliga conferencer i våra arrangemeter.---"(Sthlm 13/7 1819 LMB)

8./Resor

43.---"En hop sammanstötande ledsamheter, vari flere av mina Barn hava en dryg del gör att jag även detta år ej kan företaga någon Finsk resa, ehuru gärna jag det önskat. Men säkert lär Baron E.Willebrand med första för sina angelägenheter komma att göra denna resa, då han ej lär underlåta att hälsa på Fischars och kanske Sveaborg, synnerligen för att liqvidera med Ludvig hos vilken jag även ser honom äga en betydligare fordran.---"(Sthlm 23/7 1819 C.Murray)

8./Resor

51.---"Som du av nämnda mitt sista brev ser har det till min största Chagrin blivit mig omöjligt att i år företaga någon Österbottnisk resa. Såväl Willebrand som Ludvig hava så oförsvärligt delaborerat sina affairer och satt sig i en sådan vidlyftighet att jag svårligen ser huru de kunna regleras. Jag har bistått dem med all den hjälp jag kunnat åstadkomma och är därigenom själv mycket generad, men deras behover och galenskaper äro så

omåttliga att jag dem ej kan fylla om jag ej skall se
 Hustru och de övriga Barnen alldeles på bar backe. Dessa
 omständigheter jämte en förut alldeles okänd
 penningebrist, flere in- och utrikes inträffade stora
 Banqueroutter, handelns och sjöfartens avtagande m.m.
 fordra min närvaro och gör att jag alldeles icke i år kan
 företaga den annars nödvändiga resan. Vad är således
 annat att göra än det vi få uppskjuta vår liqvid om
 bruksinventarierna och fordringar etc. till nästa år, då
 jag med Guds hjälp hoppas kunna komma över.---"(Sthlm
 30/7 1819 LMB)

8./Resor

63.---"Jag hade väl ämnat att i Sommar själv överkomma
 till Finland för att närmare taga kännedom av detta och
 flere andra angelägenheter, men hinder hava uppstått som
 gör denna resa omöjelig för i år. Emellertid har min måg
 Översten Baron Willebrand dessa dagar avrest till Finland
 i egna angelägenheter, varvid han har anmodan att även
 vid Fischars gör sig underrättad om verkliga
 ställningen, ehuru han ej kan göra det så som jag själv
 om jag kunnat överkomma. Jag får dock av honom vid
 återkomsten veta något mera härom än jag nu känner.
 Emellertid är detta mitt misstroende till Herr Murrays
 förvaltning huvudsakliga orsaken till den inskränkning
 jag gjort för antagandet av Herr Ludvigs assign., och att
 jag dem icke vidare antager förrän jag därom givit M.H:re
 skriftelig anmodan.---"(Sthlm 13/8 1819 Herr
 J.J.Maexmontan, Åbo, egenhändigt)

8./Resor

166.---"Då jag med Revisionen i Järn Contoiret fått ett
 nytt och oväntat besvär, lärer min uppresa ej kunna
 företagas förrän efter pingst eller vid slutet av denne
 månad, då jag även hoppas se slut på det beständiga regn
 och Snö som vi nu i mer än 8 dagar haft, och som gjort
 vägarne högst besvärlige, men annars för landet
 välsignat." (Sthlm 8/5 1820 AUB)

8./Resor

172.---"Om ej oväntade hinder inträffa ämnar jag nästa Söndag anträda Grönzinka resan, då vi om ett och annat få muntel. vidtalas -" (Sthlm 29/5 1820 AUB)

8./Resor

174.---"Min egen tillämnade finska resa håller jag nu även på att slå ur hågen då den ej kan ske med mera agrement än nu visar sig. Framlever din bedrövade och högst förargade Fader etc." (Sthlm 2/6 1820 BLB)

8./Resor

177.---"Så gärna jag önskat och visst föresatt mig att denna sommar göra en resa till Finland vet jag (efter denne och flere ledsamheters inträffande) nu ej om det kanske, mest av fruktan att vid en så ovärdig sons åsyn som Ludvig förarga mig till en sjukdom eller kanske slag. Jag vill dock närmare tänka härfpå, men tror säkert det ingen resa blir av." (Sthlm 2/6 1820 LMB)

8./Resor

182.---"Vad beträffar min överresa i sommar så är den ganska osäker sedan jag utom andra besvär nu även har att bestyra om Lasses etablissement på Orrisberg, som är rätt kinkig, synnerl. för de Ryska tullförfattningarna. Om resan således möjligen kan ske blir den säkert ej förr än i Aug. månad och då endast till Fischars, men även detta osäkert." (Sthlm 27/6 1820 BLB)

8./Resor

202.---"Sedan nu så långt lidit på hösten och jag utomdess har varjehanda ledsamheter att besörja som fordra min härvaro kan jag detta år ej företaga någon finsk resa ehuru gärna jag det skulle vilja. Om du således har något som behöver mitt råd så skriv mig till

därom och jag vill därpå lämna dig de mest omständeliga svar som står i min förmåga." (Sthlm 8/8 1820 LMB)

8./Resor

3.---"Innan denna månads slut ämnar jag visst vara på Grönzinka men kan ej ännu bestämma dagen, emellertid har jag genom unge Bondin fournerat Inspektoren Kellberg med småsedlar för kol och forlöner till en början. Bondin medförde även för dig ett paquet från Mamma som allt lär få hämtas vid Gysinge." (Sthlm 8/1 1821 AUB)

8./Resor

3.---"Innan denna månads slut ämnar jag visst vara på Grönzinka men kan ej ännu bestämma dagen, emellertid har jag genom unge Bondin fournerat Inspektoren Kellberg med småsedlar för kol och forlöner till en början. Bondin medförde även för dig ett paquet från Mamma som allt lär få hämtas vid Gysinge." (Sthlm 8/1 1821 AUB)

8./Resor

7.---"Det jag om Gud vill ämnar mig vara vid Kimo i July månads medium, för att med dig liqvidera om Österbottniska verkens inventarier, fordringar, etc. från detta års början, och önskar då finna sistl. års böcker avslutade och en provisionell taxation gjord över dess resultat, varom jag också Rydberg tillskrivit.---"(Sthlm 7/5 1819 LMB)

8./Resor

146.---"Lycka till god Jul och gott nyår, vid vars början eller åtminstone media January jag ämnar vara vid Grönzinka NB om företet blir någorlunda drägeligt" (Sthlm 3/12 1821 AUB)

8./Resor

154.---"varpå jag hoppas munteligen kunna svara vid den resa jag först på nyåret till ämnat företaga, men som väderleken är så besynnerlig, vägarne så alldeles

obrukbara och hoppet om en blivande vinter så klent, att jag icke vet när denna resa kan företagas" (Sthlm 24/12 1821 AUB)

8./Resor

197.---"Så gärna jag det önskade, så väl för att taga ett ömt avsked av dig och din k. hustru, som för att sista gången se mitt Kimo och Orrisberg, där jag fordom haft så många roliga stunder, ser det även i år omöjeligt ut att kunna företaga denna resa. Icke för det jag ännu saknar hug och krafter för en sådan resa synnerligen sedan en inrättad ångbåt gör överfarten till Åbo snar, säker och bekväm, men just genom Ludwigs och synnerl. Willebrands trakasserier är jag här så fastnaglad av ständiga besvär att jag ej som förr kan vara härifrån en enda vecka. Endast det välsignade Sätuna det jag av Willebrand med dryg kostnad nödgats återtaga, gör mig nästan mera besvär än alla mina övriga, vilka sammanlagda göra mig på min ålderdom snarare till en slav än en fri man. Du måste således förlåta det jag även detta år nödgas beröva mig detta nöje, och kan även icke med säkerhet se om eller när det kan bliva uppfyllt, endast får jag nu som alltid önska dig och din k. hustru all möjlig lycka och välgång och trevnad, som skulle bliva den största, kanske min enda tröst jag på min ålderdom vågar hoppas." (Sthlm 10/5 1822 LMB)

8./Resor

224.---"Då jag denne eller nästa vecka nödgas göra en resa till Sätuna hade jag väl med samma ämnat göra en Visite på Grönzinka, men tror mig denne gången knappast få tid därtill förrän närmare på hösten, så mycket mera som jag vid ett dött verk just icke mycket för det närvarande har att uträtta -" (Sthlm 22/7 1822 AUB)

8./Resor

36.---"Jag hade ämnat göra en uppresa i vinter som också ej torde vara skadelig, men så långt lidit på året med

osäkert före och väder vågar jag det icke, utan får dröja till något på våren för att betrakta Grönzinka i sin förnedring." (Sthlm 17/3 1823 AUB)

8./Resor

65.---"Jag kan ej bestämma tiden för min uppkomst då väder och vägalag ej äro ännu gynnande för min hälsa som ännu vill vara kinkig, men så snart detta hinder upphört, kommer jag säkerligen. Emellertid och som ingen annan lägenhet finns för de färdiga förl. års BruksBöcker kunna de ofördröjeligen avsändas till Gefle för att med första lägenhet hitkomma, varefter jag på en gång får granska de 2ne sända räkningutdragen." (Sthlm 12/5 1823 AUB)

8./Resor

69.---"Min uppresa kan jag ännu icke bestämma då jag dageligen får nya oväntade hinder, den måste dock med första företagas." (Sthlm 2/6 1823 AUB)

8./Resor

107.---"Hemkommen från Sätuna resan i elakt väder och vägelag" (Sthlm 17/11 1823 AUB)

9. Övrigt

9./Ulrica Magdalena

Din sorg däröver ogillas så mycket mindre av mig som jag kanske bättre än många andra vet vad förlusten av en öm, ärbar och förständig hustru vill säga/betyda, men vi böra hoppas att denna förlust ej så snart skall inträffa, varvid vi dock få underkasta oss försynens behag.---
"(Sthlm 3/5 1816 Broder Johan)

9./Ulla Willebrand

78.---"och Willebrand må alla väl, men Ulla förlorade förl. månad sin lilla beskedliga flicka, vilken förlust hon snart ämnar ersätta.---"(Sthlm 3/10 1817 LMB)

Bilagor:

Affärssinne/Bilaga

59.---"Promemoria

över de ämnen som jag genom Herr Murray till Baron Willebrand från Fischars vill hava upplysta, instämmande med sanning och verkelighet.

1. Huru de sedan sistlidet års July månad på min räkning upptagna penningar äro disponerade:
  1. Vad har åtgått till bruksrörelsen
  2. Vad har åtgått till byggnader
  3. Vad Ludvig för egen räkning disponerat
  4. Vad eller om något därav är utlånat
  5. Vad Fischars hushållningen kostat
2. Vad stora huset nu kostar, och om däri är upptaget den Summa som lopp i böckerna före d. 30 Sept. 1815
3. Vad nya kopparhammaren kostar, och vad den efter förmodan bör årligen kunna rendera
4. Om bruksböckerna för åren 1815,16,17 och 1818 äro avslutade, och vad koppertillverkningspriset under dessa år varit
5. Vad lantegendomarna under dessa åren givit för revenue i kol, spannmål, dagsverken etc.
6. Om lantbönder, arrendatorer, argumenter, kvarnar etc. under tiden betalt sina räntor
7. Huru Orrjerfwi gruvan till malmfång för det närvarande befinnes, om den är till- eller avtagande, huru många kistor malm där nu om året upptages, förhållandet mellan malm och gråberg, även vad kan väntas av de nya gruvuopptagen
8. Om vaskverken vid Koskis och Antskog äro i gång och vad nytta därav hämtas
9. Huru mycket kol och malm de senare åren åtgått till sk:pundet koppar
- 10 Huru många Sk:pund skärsten nu åtgå till kopparskeppundet
11. Huru mycket krut efter nya methoden åtgår till kista

malm och gråberg

12. Huru stor behållning av malm nu finnes vid gruvan

13. Sädesavkastningen de senare åren vid Fischars och Koskis

14. Höavkastningen vid Fischars, Sannäs etc.

vid Valkujärvi träsk

vid Löfängs d:o

15. Vad Parskylä & Paris nu giva i arrende och om det utgår

16. Om Ludvig äger några flere skulder till främmande sedan de sista assign. äro betalda, eller om någon i hans egendom utom mig sökt inteckning

17. Om sedan Ultimo July förl. år några penningar äro utlånta och om de som då voro utlånta blivit betalda

18. Huru mycket spannmål och krut kan nu vid verken vara i lager, inberäknad detta års gröda

19. Huru mycket ytterl. förlag (ifall jag efter dessa uppgifters granskning finner anledning att sådant bevilja) tros för verkens nödvändiga behov erfordras innan jag nästa vår kan hava vinterkopparen här. Då därifrån undantages vad Ludvig för egen del behöver, och vilken del jag apart i sådant fall vill bestämma som i hans närvarande belägenhet ej bör, får eller kan bliva av stor betydighet.---"(Sthlm 10/8 1819 C.Murray)

2./Affärssinne/Bilaga

140.---"Vid hastigt genomseende av de ankomna berättelser och Calculer har följande synnerligen fäst min uppmärksamhet:

1:o Vad som vållat det gruvan år 1817 med nästan lika kostnad givit mot dubbelt så mycket Malm som både förut och sedan

2:o Om Fischars detta år ej haft något rågsädd i någondera av sina 2nne gården." (Sthlm 10/3 1820 Carl Murray)

3:o Jag hade trott att alla penningeutgifter och inkomster vid verken skulle löpa genom förslagerne för att få dem likstämmiga med Böckerne som väl också vore

överensstämmande med all Bokslutsprincipe, i dess ställe ser jag nu dryga 3/4 därav löpa i Aparta noteringar, som gör Confusion och anledning till missbruk.

4:o Vad brådskat, eller om icke Bondcontracternas omgörning kunnat dröja tills Ludvigs hemkomst och efter mogen överläggning samt full kännedom. Nu ser jag dem vara satte i stället för säd, kol och dagsverken, på något Spannmål, kol och dagsverken, men även på penningar, smör, slaktnöt, får, etc. Tänk vad tvist vid denna uppbörden: Färskt eller gammalt, stort eller litet, fett eller magert, etc. I nära 40 år med goda hjälpredor och tämmelig kännedom har jag arbetat på reglering och ändock ofullständigt kommit till rätta. Att det nu på en så kort tid av ovanda och främmande personer kunnat ske utan något påskyndande behov är ett underverk det jag önskar måtte giva lika goda resultat som det gått fort. Men vad jag mest förundrar är:

5:o Kerkälä kopparhyttans återupptagande, varom jag förut icke ägt minsta aning. Då jag anlade dessa moderverk var det i fullt stånd till hus, Dammar, verkstäder, etc. Det måtte ej skett utan orsak att det blev nedlagt och till en del raserat och denne var:

1:o att gruvorna ej gävo mera malm än verkligen vid Fischars och Koskiis kunde uppbrukas

2:o att skogarne däromkring voro uthuggna så att största delen kol måste tagas på de nedre Brukens ägor

3:o att dubbel betjäning, magaziner, reparationer, etc. där måste hållas utan annat ändamål än att den lilla tillverkning som där gjordes minskade den vid andra verken som då finge så mycket mindre kol och malm. Det är väl sant att till circa 100 Skeppund koppar som där kunde tilverkas och vartill fordras circa 3.600 Skeppund malm kan circa 4 sk. per Skeppund eller circa 300 Rd i forlön besparas, men månne denna lappris besparing ersätter kostnaden för allt det förut nämnda, då utom dess alla behov av spannmål, virke, tegel, etc. måste föras upp från och kopparen ned till de andra verken, och därutöver med mycken kostnad iståndsätta ett raserat verk.

Sannerligen detta är en galenskap så länge gruvorna ej giva mera malm än de circa 15.000 Skeppund malm som vid nedre verken med maklighet kunna till 450 Skeppund koppar vid jämn gång nedsmältas, och så länge kolen störredels skola tagas från de andra verken, som då kunna göra så mycket mindre, stå stilla så mycket längre och föda så mycket mera arbetare i sysslolösa. Av de inkomna 5 års Malmrapporter har jag sett malmfångsten varit circa 3.500 kistor eller circa 9.600 Skeppund Malmp. medium, och måne detta quantum är mer än vad vid Fischars och Koskis kan vid jämn gång om året uppbrukas. Om jag blivit hedrad med en förfrågan i detta ämne hade jag med allt allvare satt mig emot denna dåraktiga entreprise, men sedan vederbörande i sin vishet funnit saken god, och sedan så mycket i byggnader och reparationer påkostat, malm och kol ditförda har jag ingenting däremot. Emellertid om Ludvig ej klokare använder sitt förslag än i sådana galenskaper har han därtill redan fått för mycket. Det vill jag underrätta M.H. att de vid Kerkälä kvarlämnade arbetarna då redan voro ett odugligt och dåligt folk och så mycket mera nu sedan de legat på latbänken i nära 9 - 10 år. Jag tror således ej att på deras biträde är mycket att räkna.

Den i gruvorna vidtagna krutblandningen är berömlig och bör medföra en betydelig besparing ehuru den under förl. år ej visar så alldeles mycket därav. Att ett mått krut efter det insända hornet inlägges i varje kvarter av borrhålet måste dock vara misstag, ty om borrhålet ej är alltför grovt kan hornets mitt ej rymmas i kvarteret, då intet rum blevo över för laddningen.

Att spannmål ej blivit köpt då rågen fåtts för 11½ Rd är alltför illa, jag vill väl ej tro det Ludvig låter nödiga pengar tryta för malm, foror och kol. Framlever etc."

(Sthlm 10/3 1820 Carl Murray)

2./Affärssinne/Bilagaga

226.---"Emellertid och om Direct. Dreilick tillstyrkt dessa ändringar måste han vara av en annan tanke än då

jag på hans tillstyrkan gjorde de gamla inrättningarna och flyttade Zuluverket från Kerkelä till Fischars vilket senare skedde på den grund att där på ett ställe finna hus för arbetarna, Magaziner, högslag, åkerjord och bete för arbetarna, fri disposition av vattnet och platsen beläget mitt i centern av koltillgången och behöveliga arbetare från bönderna, nära tegelbruket, besparas betjening och egen tillsyn på verket. Det är väl sant att malmtransporten till Kerkelä är mindre kostsam, men då däremot betraktas det kolens transport dit måste bliva mycket svårare och dyrare hö, säd, tegel, sandsten ditföras, dagsverken på längre avstånd ditkallas, särskilt betjäning där hållas, tillsynen bliva svårare, hus och magaziner byggas, bete, sand, ler, kalksten med mera köpas, hyras eller tiggas, ständigt gräl med jordägaren om stället, jorden och vattnet med tusende andra omständigheter, så tror jag det den besparade malmtransporten ganska väl går åt, eller åtminstone ej blir mycket över för kostnaden vid detta verks återupptagande. En annan sak kunde vara med vaskverkets flyttning från Koskis Nota Bene om vid Kerkelä finns nog vatten därför, varpå jag tvivlar, om det ej kunde placeras i såg- eller Qvarnfallet. Vad sist angår hammarhårdens inrättning vid Fischars, så har jag därvid följande betänkligheter: Hela det quantum tackjärn som årligen får härifrån för Fischars, Koskis och Antskog hämtas är Netto 230 Skeppund och däröver ej ett Lod. Skrotjärn kan av skojare som resa kring landet för dess uppköp få köpas i smärre poster, som dock ej är casuelt och ej med säkerhet att påräkna, men om det ock skulle fås så är detta slags järn för utförsel till Finland eller utrikes i våra tullförfattningar absolut förbjudet. Det torde väl i smärre poster kunna lurendreijas, men därmed befattar sig ingen man av ära och anseende. Om du nu för detta 230 Skeppund smide skulle köpa ett dyrt tackjärn och Nota Bene därför löna, hushålla, föda och utfordra en hel smides Stat, som då knappast hade arbete halva året, så ser jag därvid föga vunnet, helst jag

föreser det stångjärnet ävensom kopparen måste falla efter kursen. De 1.500 läster kol du tror dig genom nya ändringen få över (ehuru jag ej vet varifrån de skola komma, då jag vid Kerkelä aldrig fått detta quantum utom av egna skogar) så tror jag dem i kopparrörelsen med mera fördel kunna nyttjas än till järn. Utomdessa måste jag säga dig att då jag ej hade minsta aning om ditt behov av tackjärn och uttagningsrättigheten med varje år går till ända har jag icke dragit i betänkande att för detta år begagna dina 230 Skeppunds rättighet för Lasses behov till Kimo, som varit i behov därav, men för nästa år kan det fås om det då behöves, men i år kan det ej sändas. Jag menar emellertid något eller cirka 140 Skeppund tackjärn böra finnas vid Fischars som för det första bör förslå för ditt eget behov i fall hammaren kommer i fråga." (Sthlm 22/9 1820 BLB)

Affärssinne/Bilaga

34.---"Jag håller nu på med befraktningen av dina fartyg vilka böra bliva:

1. 2:ne för bräder på Åbo då ett ej lär kunna intaga hela det CONTRAHERADE PARTIET, och även att enda skulle tagas så stort kunde det varken inflyta till lastlavarne vid Orravays eller uppgå till Åbo stad utan måste lossa vid Beckholmen som gjorde mycket kostnad på din deponce helst varan är accorderad att levereras i Åbo stad. Skulle ock dessa 2:ne kunna taga något mer än de contraherade så ser jag dig även ämna sända något däröver.

2. 2:ne för järntransporten hit, då jag ser du vid första öppet vatten ämnar hava cirka 1000 skeppund färdiga.

Dessa 4 fartyg böra KUNNA få laster härifrån nämligen:

1 med tackjärn första öppet vatten

1 med kalksten från Gefle som kanske kan medföra det

beställda masugnsstället, även förste på vågen. Dessa

bägge vill jag helst engagera för brädtransporten på Åbo, för att vara framme i tid.

1 skulle gå med resten av tackjärnet och de i Öregrund liggande 30 skeppund tackjärn, detta fingo avgå fram i sommaren och återkomma med stångjärn.

1 med Leckenbergs malmen circa 550 skeppund, kunde återfå stångjärn, men detta fartyg måste ej kunna komma förrän sent på sommaren, då malmen ehuru under vintern nedförd från gruvan till canalen därifrån på båt måste föras till Strömsholm och skepparen som för den till Orravays först måste gå genom Mälaren 12 mil för att hämta den hit, denna malm blir ock förbannat dyr. Genom dessa tilltänkta arrangement kommer stångjärnet sist hit, men då avsättningen är så trög tyckes därmed icke vara mycket förlorat. Jag får nu tillägga att dessa äro mina planer för dina befraktningar, men ännu vet jag ej om de kunna utföras, synnerligen då den fördömda anlöpningen av NyCarleby rebuterar mer än allt annat." (Sthlm 19/4 1821 LMB)

Affärssinne/Bilagor

120.---"Beträffande den Skogvaktare för Grönzinka honom du i din sista Skrivelse nämner, så är min tanka att, om du får en rask, nykter, trogen och välfräjdad karl som med trohet, nit och förstånd skjöter denna syssla vill jag väl bestå honom:

1. Berglunds stuga och fähus att bebo
  2. vinterföda för 2nne kor
  3. behövelig Spannmål i ond och god tid efter 10 Rd Rgds över huvud för korn och råg
  4. som årlig lön i ett för allt 120 högst 150 Rd Rgds, och antages för det första endast på ett år tills man får se vad nytta han kan göra och vartill han duger
- 1= Däremot skulle han av Berglund noga underrätta sig om skogarne och dess rågångar, vartill han på Contoiret kunde få biträde av Chartorne
- 2= Därefter dageligen med trohet och nit efterse skogarne som när så nödigt finnes även bör ske om helgedagar och nätterne, och efterforska om någon ohägnad, avhygge eller lövtäckt där av obehöriga personer

förrättas

3= uppmäta och rapportera kohlmilörne och tillse det inga kohl därifrån till främmande bortföras

4= till Bruket avlämna det villebråd som han fäller utan annan ersättning än vad som troligen kan åtgå till Ammunitionen - samt utom dess vid Bruken göra handräckning då han påkallas och ej är i skogen för sysslan -

Om en ny Skogvaktare antages måste Berglund bortflytta sedan han redeligen underrättat den nya Skogvaktaren om rågångarne omkring alla Brukets skogar, dem han på stället måste utvisa, varefter han får flytta vart han helst behagar, men får tills vidare årligen av Bruket som pension Två (2) tunnor Säd, hälften råg och hälften korn, samt i Contant Rd 10 Rgds att börjas från den tid han mister sin förra lön - framlever etc.

P.S. Innan du antager eller stadgar villkoren för en Skogvaktare bör Kellberg därom underrättas och rådfrågas som bättre känner folket i orten än du -" (Sthlm 5/11 1821 AUB)

Affärssinne/Bilaga

123.---"Att han skulle låta hålla rediga böcker utöver verkens drift och avkastning, varav räntan först skulle avtagas för det nya förlaget och berörde dina 2.000 Rd, sedan räntan för min intecknade och ointecknade fordran, och vad sedan överblev skulle först gottgöras på gamla och nya förlaget. Däremot skulle du:

1. Formligen begära honom till förmyndare och förlagsman, det förra för din svaga hälsa, det senare i avseende på dina förvirrade financer.
2. Hos Hovrätten, Landshövdingen eller Häradsrätten (vilket här i Sverige sker i BergsCollegium, men som ej finns i Finland) begära förlagsinteckning i alla Brukens effecter, materialier och rudimaterier till mig för redan gjort förlag circa 50.000 Rd Rgds och för Dreilick för framdeles görande förlag circa Rd 50.000 Rgds.

3. Avsäga dig all befattning med verkens lantegendomar, bruksskötsel, gruvebrytning med mera samt att därpå göra skulder eller pantsättning.
  4. Redeligen uppgiva alla dina skulder så väl till privata som arbetare vid äventyr att de skulder som nu ej bliva uppgivna medan framdeles befinnas, bliva avdragna på det årliga underhållet Rd 2.000.
  5. Att nu redeligen uppgiva inventarier på alla verkens behållningar av varor, effecter och rudimaterier ävensom Ballancelisterna över fordringar.
  6. Att som du ej ämnar kvarstanna vid Fischars utan vill resa annorstädes, så behövde du där icke hålla någon hushållning, varföre hela ditt bo av möbler, husgerådspersedlar, åkdon, kreatur med mera borde genom publique auction försäljas och försäljningssumman ingå till Dreilick till minskning av dess förlagssumma.---
- "(Sthlm 6/11 1821 BLB)

Affärer/Bilaga

- 218.---"Följande befraktningar har jag de senare dagarna för dig gjort:
1. Skeppare And. Bogren, galeasen Brita Stina, kommer från Herrängen med circa 600 skeppund Herrängsmalm, mot frakt av 36/Rgds i ett för allt. Han är lovad återfrakt av endast bräder mot 2 Rd per tolft 3t.10t.7, på frakten har han här uppburit 125 Rd Bco eller Rd 187:24/Rgds
  2. Anders Person med öppna skutan Margaretha från Utön med circa 600 skeppund Utömalm, mot frakt av 36/Rgds, alla omkostnader består han själv, men emot det han ej får återlast har jag måste lova honom att få endast hamnumgålderna på Ryska sidan ersatta av befraktaren. Han har ett ankare som han emot betalning ville hava lagat, och som väl lär kunna ske.
  3. Jeremias Carlson med öppna skutan Nordstjernen från Utön med circa 500 skeppund Utö malm, alldeles på samma villkor som And. Person, och således själva betala alla omkostnader utom hamnumgålderna på finska eller ryska

sidan.---

---De 2ne sista båtskepparna sedan de tecknat certepartierna, gräla förbannat med påstående det de borde hava alla umgälderna på finska sidan betalta, som jag dem ej beviljat, men om dessa omkostnader blevo dryga lär du väl få lov att hjälpa dem något till dess bestridande. Dock allt godvilligt." (Sthlm 7/7 1822 LMB)

bmb064

